"E mult mai târziu decât îți închipui! Grăbește-te, așadar, să săvârșești lucrarea Domnului!"

Părintele Seraphim Rose (1934-1982)

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XII
Nr. 3/135

Martie
2002

16 pag. - 10000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CREȘTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

MESAJUL PĂRINTELUI GHEORGHE CALCIU

către tinerii români basarabeni de la Chișinău

Dragii mei,

În general, nu-mi place să scriu din afară scrisori celor care sunt în focul luptei. Pentru că ochiul nostru este deformat și distanța ne face să credem că noi am face totul mult mai bine. Pe de altă parte, nici nu vreau să mă pun în poziția celui care strigă de pe peluză: Înainte! Înainte, orice s-ar întâmpla!

Aș vrea să vă dau un sfat duhovnicesc, dar nici pe acela nu știu de unde să-l încep. Voi îl aveți acolo pe Mitropolitul vostru: ascultați-l pe el și cereți binecuvântarea lui în orice nouă etapă vă aflați.

Voi nu sunteți o armată de revendicatori. Este plină lumea de revendicatori. Voi sunteți *o armată creștină* ce are mereu în vedere principiile Bisericii noastre și dragostea de neam. Neamurile sunt creația lui Dumnezeu și fiecare își are misiunea sa în curgerea istoriei. Ele trăiesc și mor prin voința divină. Oricine violează viața neamului violează voința lui Dumnezeu.

Dar o armată văzută, dacă nu este dublată de una nevăzută, a îngerilor și a sfinților Bisericii noastre (fiind vorba de noi și nu de alte neamuri), nu va putea birui. Și chiar de va câștiga bătăliile, va pierde pacea prin părăsirea căilor voinței divine, prin neînțelegeri și prin faptul că s-a bazat numai pe materie. Materia, în forma ei exclusivă, fără prezența Duhului lui Dumnezeu, aparține satanei. Experiența noastră istorică a dovedit-o. Toate marile invenții, care se voiau în slujba unei omeniri atee, au devenit mijloace de exterminare în masă.

Vă spun toate acestea pentru că am aflat, de la unii cu care sunt în legătură, că voi, cei ce luptați pentru "libertate religioasă", voi înșivă nu mergeți la biserică luni de zile, sau chiar ani; nu participați la Sfintele Liturghii, nu vă spovediți și nu vă împărtășiți. Nu vorbesc de voi toți, dar de cei mai mulți dintre voi. O astfel de atitudine "creștină" este mai rea decât ateismul. Vă închinați oare numai demonului politicii? Politica de astăzi este o acțiune diavolească, indiferent că este practicată de comunismul bezbojnic sau de capitalismul ateu.

Rugați-vă lui Iisus Mântuitorul să vă binecuvânteze; rugați-vă Maicii Sfinte să vă ocrotească; rugați-vă îngerilor să lupte alături de voi; rugați-vă sfinților să vă susțină prin rugăciunile lor!

Ceea ce nouă, celor de aici, ni se pare că vedem mai bine – sper să nu mă înșel – este facerea alianțelor. Știu că, în focul luptei, deveniți exclusiviști. Vi se pare că toți cei care nu au fost alături de voi, dintru început, sunt împotriva voastră. În unele cazuri poate să fie adevărat. În altele, nu. Aici intră în joc inteligența voastră practică și teoretică, mlădierea înțelegerii, judecarea diferențiată a cazurilor. Oricum, o alianță este mai bună decât o luptă singuratică; o victorie câștigată cu o alianță leală este mai bună decât a te afla singur în fața multiplelor probleme pe care nu le poți rezolva din cauza solitudinii.

Îl avem în față pe sfântul și marele Voievod Ștefan care, chiar și atunci când a fost înfrânt de dușman, a zidit o biserică tot atât de frumoasă ca și cele pe care le zidea după victorii; și a scris acolo: *Aicia voit-a Domnul să hiu înfrânt de păgân.*

O astfel de înfrângere în trup este o victorie mare în duh.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Sus să avem inimile!

REVOLTA «OMULUI RECENT»

Omul recent[1], ultima carte a d-lui Patapievici, a funcţionat ca un revelator al primitivismului nostru cultural, atît prin lăudătorii, cît şi prin detractorii ei. Precedată de imaginea mediatică de super-vedetă intelectuală a autorului, girată – cu superlative publice verbale, dar nu fără rezerve de culise – de d-nii Andrei Pleşu şi Gabriel Liiceanu, cartea a făcut furori la nivelul intelectualităţii medii, excitînd snobismele subţiri şi subversivităţile refulate, de unde un mare succes de librărie (se pare că tirajul iniţial de 5000 de exemplare, impresionant în contextul actual, a fost epuizat înainte de sfîrşitul anului, iar un al doilea tiraj e şi el aproape de epuizare), precum şi o suită de semnalări elogioase, dar superficiale, făcute îndeobşte pe necitite, pe fondul cam precipitat al sărbătorilor de iarnă.

Curajoasă, onorabilă şi incitantă, critica modernităţii în general şi a actualităţii în special, întreprinsă cu morgă de d-l Patapievici şi ambiţionând o sistematicitate care nu-i vine tocmai mănuşă unui autor cu virtuţi mai degrabă eseistice, reprezintă, fără îndoială, dincolo de împlinirile sau neîmplinirile ei, un demers intelectual demn de toată atenţia. Pe de altă parte, ea consolidează ipostaza unui Patapievici post-liberal, căutător al temeiurilor conservatoare *sub specie aeternitatis*, refractar la rigorismul ideologic al unui *establishment* care a contribuit să-l propulseze fără să-i presimtă nealinierea, promotor al unui antiamericanism principial, hrănit nu de vreun recţionarism naţionalist sau confesionalist, ci de asumarea veritabilă a unei mari tradiţii spirituale şi culturale – cea a Europei eleno-romano-creştine.

Centrul de greutate şi miza cărţii se află în paradigma culturală, iar nu în cea politică (chiar dacă aceasta din urmă se reclamă în subsidiar[2]). Autorul este însă silit să intre în dialog cu o contemporaneitate fundamental inculta şi subtil decerebrată, dezobişnuită să filosofeze şi nărăvită să ideologizeze, confundînd senină cultura cu bibliografiile la zi şi gîndirea cu conformismul civilizat faţă de un set de convenţii curente. Că e aşa o dovedesc chiar articolele anti-Patapievici din ultimele săptămîni, care pot fi reduse toate la numitorul comun al confuziei paradigmelor.

Omul recent este, ce-i drept, o carte dificilă, incomodă nu doar sub aspect ideatic, dar şi tehnic sau formal, iar aceasta din două principale motive: mai întîi că stă pe o cultură vastă şi diversă, care nu mai este cea curentă astăzi (ceea ce, după fire, unora le creează un complex de admiraţie smerită, iar pe alţii îi agasează sau chiar îi înfurie, altminteri fiind mai toţi la fel de incompetenţi şi s-o laude, şi s-o critice); apoi cred că d-l Patapievici a vrut prea mult şi de la sine însuşi, şi de la o singură carte: se aventurează în prea multe domenii, se lasă furat prea adesea de redundanţa unor detalii gratuite sau marginale, are preţiozităţi nu întotdeauna agreabile de erudiţie şi stil, este destul de inegal în argumentaţie, iar scrisul său îndeobşte limpede şi incisiv se împotmoleşte aici, nu o dată, în perioade ample, greoaie şi obscure, uneori infatuat retorice sau excesiv metaforizante. Rămân la părerea (care admit că s-ar putea să nu fie cea justă) că un discurs mai concentrat, pe care inteligenţa şi talentul d-lui Patapievici l-ar fi putut încadra în jumătate din numărul actual de pagini, ar fi asigurat cărţii un impact mai larg şi mai concret (în sensul că majoritatea celor ce ar fi cumpărat-o ar fi şi citit-o din scoarţă în scoarţă, iar majoritatea celor ce ar fi citit-o ar fi şi înţeles-o mai bine, în toată gravitatea ei aproape profetică[3]); dincolo de evidenţa emoţională a "deşteptăciunii" d-lui Patapievici (*mutatis mutandis*: "Nu pricep, dar e grozav!") lumea s-ar fi pătruns mai adânc de *impasul tragic* al vremurilor pe care le trăim şi de urgenţa unei instanţe *soteriologice*.

O carte atât de complexă, de ambiţioasă şi de solemn-provocatoare nu putea să nu dea naştere la discuţii *pro* şi mai ales *contra*, numai că în atmosfera otrăvită de la noi, după faza iniţială de consens aprioric-laudativ la nivelul presei cotidiene (scrise şi audio-vizuale), discuţiile scontate s-au grăbit să ia forma unor crize de gelozie isterică sau de suspiciune inchizitorială. Depăşiţi (ca să nu zic: complexaţi) de materia cărţii (ca unii pe care-i cuprinde ameţeala intelectuală mai jos de reformismele acefale ale secolului al XVIII-lea[4]), simţindu-şi periclitate micile lor pariuri oportuniste cu módele pseudoculturale ale vremii (postmoderniştii) sau micile lor libertăţi perverse garantate de relativismul moral al unei lumi destructurate (homosexualii), lipsiţi de osatura unei gîndiri proprii şi de aceea raportînd orice problemă la reţetarul oficial al noii dogmatici ideologice (*political correctness*), geloşi pe "harisma" d-lui Patapievici şi pe "vedetismul" său intelectual nu tocmai gratuit, ştiind că pot miza pe asentimentul unui *establishment* globalist ai cărui gravitoni se căznesc să fie (nouă formă de "pupcurism", exercitat cu "limba de lemn" a democraţiei... obligatorii) – o mînă pestriţă de inchizitori ulceraţi, ghidaţi de un lider conjunctural (Ion Bogdan Lefter), au pus de-o campanie anti-Patapievici în paginile săptămînalului *Observator cultural*, aducîndu-le celor mai vîrstnici pe bună dreptate aminte de linşajele ideologice din anii terorii staliniste[5] (prin nouă din cele zece texte[6], dar mai cu seamă prin cele semnate de Ion Bogdan Lefter, Gabriel Andreescu, Liviu Andreescu şi Paul Cernat, care şi-au demonstrat astfel definitiv trista vocaţie de politruci şi terorişti ai noii Cabale a "gîndirii unice")[7].

Cu o anume întîrziere, au apărut pînă la urmă, mai ales în paginile *României literare*, şi replicile favorabile d-lui Patapievici (inaugurate de protestul indignat al d-lui Alex. Ştefănescu), dar mă tem că, în ansamblu, este vorba mai mult de plata unor poliţe între două publicaţii rivale decît de miza în sine a *Omului recent*. Oricum, apologeţii şi lăudătorii d-lui Patapievici au fost puşi în situaţia de a adopta ei înşişi un ton mai ponderat, atît pentru că între timp au avut răgazul să citească mai atent cartea, cît şi pentru că, printre şarjele de abjecţie sau printre enormităţile inculte din *Observator cultural*, s-au strecurat şi unele observaţii totuşi motivate cu privire la punctele mai slabe ale cărţii. Impresia e că discuţia de fond abia urmează să înceapă. Nu va fi simplu pentru nimeni, căci sînt implicate aici toate fundamentele unei societăţi şi unei mentalităţi care se vor nu numai ale prezentului, dar şi ale viitorului, iar "omul recent", cu suficienţa şi inconsistenţele lui, stă la pîndă, ca o ispită a veacului, în fiecare dintre noi. Nu-i nici lesne, nici comod de asumat o asemenea "gîlceavă a înţeleptului cu lumea", mai ales dintr-o marginalitate tulbure, pauperă şi timorată, cum este aceea a Estului postcomunist (şi a României în special, căci trebuie să ne recunoaştem precaritatea, dacă vrem să ne vindecăm de ea).

Pînă una alta, ceea ce s-a petrecut mai deunăzi în spaţiul publicistic românesc, în speţă în cele două numere consecutive ale *Observatorului cultural*, arată mai degrabă că d-l Patapievici a scormonit, abil sau insolent, într-o rană reală a lumii de azi. Sau, altfel spus, a agitat demonii ascunşi ai unei civilizaţii crepusculare.

"Omul recent", pus sub lentilă de d-l Patapievici şi deconspirat cu migală pînă la ultima lui celulă, a reacţionat visceral şi insidios, confirmîndu-şi astfel prezenţa camuflat demoniacă îndărătul butaforiilor noastre culturale. El ne trece curent pe sub nas, "îmbrăcat în înger de lumină". Este ştiut că, în timpul exorcizărilor, spiritele rele intră într-o agitaţie cumplită ("a face ca toţi dracii", zice-o expresie populară), făcîndu-i pe posedaţi să se zbată, să se tăvălească, să urle şi să împroaşte lumea din jurul lor, iar mai cu seamă pe exorcizator. E pînă la urmă firesc ca Răul să nu-şi suporte deconspirarea, să se răzvrătească împotriva Binelui care-l alungă "pe pustii", ridicînd glas chiar şi împotriva lui Dumnezeu (căci, pînă la urmă, "şi dracii cred şi se cutremură"). Pe linia acestei analogii, la *Observator cultural* nu s-a întîmplat nimic nefiresc. "Omul recent", demonizat cu sau fără ştirea lui, s-a revoltat sub cruce, împroşcîndu-şi exorcizatorul.

Rămîne de văzut, în timp, dacă exorcizarea a reuşit cu adevărat, sau dacă nu cumva acest neam de demoni (al căror nume s-ar putea să fie "Leghiune") nu iese decît cu post şi cu rugăciune...

Răzvan CODRESCU

---

1. *Horia-Roman Patapievici, Omul recent. O critică a modernităţii din perspectiva întrebării "Ce se pierde atunci cînd ceva se cîştigă?"*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001(lansată, cu public numeros şi extaziat, la Tîrgul de Carte "Gaudeamus", la sfîrşitul lunii noiembrie, apoi la Muzeul Ţăranului Român, la începutul lunii decembrie).

2. La o analiză atentă, chiar diatriba împotriva "corectitudinii politice" este una de natură culturală, ţinînd de tabloul simptomatic al unei anumite mentalităţi, iar nu de futilitatea unor angajări politice efective.

3. În sensul originar, veterotestamentar, *profetul* sau *proorocul* nu era doar un vizionar legitimat prin darul premoniţiei, ci *vocea certătoare* a cetăţii, amendînd *cu orice risc* rătăcirile poporului, dar şi ale mai-marilor lui, şi desluşindu-le tuturor *calea cea dreaptă*, nu în nume propriu, ci *în numele lui Dumnezeu*.

4. Cu excepţia d-lui George Bălan, a cărui altitudine culturală era totuşi demnă de o cauză mai bună. Străduindu-se să-şi legitimeze viciul prin prisma culturii, straniul "musicosoph" a ajuns, pe cît se vede, la a legitima cultura prin prisma viciului său. Argumentaţia sa halucinantă că d-l Patapievici ar ponegri homosexualitatea tocmai ca să-şi ascundă propriile înclinaţii homosexuale (!!!) scoate discuţia pînă şi din sfera abjecţiei, împingînd-o de-a dreptul în sfera delirului patologic.

5. Autor incomod şi perpetuu provocator, atît prin inteligenţă, cît şi prin sinceritate, d-l Patapievici a mai fost aspru criticat şi în alte rînduri, cu sau fără dreptate. Reacţiile au fost multiple şi după apariţia volumului *Politice* (1996), cînd eu însumi (care sînt departe, iată, de a fi un "fan" al domniei-sale) i-am amendat punctual unele concluzii care mi s-au părut nepotrivite sau paradoxale, ca şi unele unele excese de limbaj – ce-i drept, conjuncturale (şi în care n-a mai recidivat, dovedind astfel că în jurul lor s-a făcut o zarvă totuşi exagerată). Niciodată însă, nici în cazul d-lui Patapievici, nici în cazul altcuiva, nu s-a mai concertat, după 1989, o asemenea execuţie publică de tip inchizitorial, pe baza unei argumentaţii atît de accentuat ideologice, precum cea din *Observator cultural*. Dincolo de cartea incriminată şi de autorul ei, săptămînalul bucureştean a creat un precedent îngrijorător, la care întreaga lume intelectuală românească s-ar cuveni să mediteze cu mai multă responsabilitate.

6. Distinsul intelectual Vlad Alexandrescu, prezent cu o glosă favorabilă, a fost folosit ca paravan al "monstruoasei coaliţii", menit să permită insinuarea că ar fi vorba de o pluralitate a punctelor de vedere.

7. Cît despre nivelul cultural al echipei redacţionale de acolo, în treacăt fie spus, ne lămureşte cîte un detaliu precum acesta: fiind anunţată săptămînile trecute, pe pagina a doua, lansarea unei broşuri despre N. Steinhardt semnate de Arhim. Mina Dobzeu, cititorii sînt înştiinţaţi că, după lansare, *autoarea* va ţine şi o conferinţă!

«O LEGE A FĂRĂDELEGII»

în acest număr: dezincriminarea prostituției sub aspect juridic

Recentul proiect de lege privitor la dezincriminarea și instituționalizarea prostituției este susținut în cercurile puterii și în *mass media* de o propagandă insidioasă și iresponsabilă, bazată pe o seamă de argumente mistificatoare de natură socială, juridică și medicală, a căror deconspirare reclamă implicarea fermă a specialiștilor onești din domeniile respective. Centrul de Studii Teologice Aplicate (înființat recent cu binecuvântarea Î. P. S. Teofan și funcționând sub egida Mitropoliei Olteniei) – care-și propune să dezvolte "programe de cercetare biblică și patristică cu caracter interdisciplinar, cu scopul de a sprijini lucrarea Bisericii în lume, aplicînd rezultatele cercetărilor și oferind soluții teologice în diverse domenii: misiune, știință, bioetică, medicină, drept, asistență socială, pedagogie, sociologie, ecologie" – a inițiat tocmai un astfel de demers, adunând o impresionantă documentație științifică și statistică, pe baza căreia a elaborat un solid corp de argumente multidisciplinare împotriva respectivului proiect legislativ.

Contraofensiva Centrului de Studii Teologice Aplicate se integrează unei reacții mai ample pe care recenta inițiativă parlamentară a provocat-o din partea cercurilor ortodoxe, fie ele bisericești sau laice, iar o broșură informativă intitulată *Fața ascunsă a prostituției legalizate*, realizată – cu material de ultimă oră – de Grupul de Inițiativă pentru Apărarea Familiei ("alcătuit din profesori universitari, medici, avocați, teologi, studenți, membri ai Comisiei de Bioetică a Patriarhiei Române, ai Centrului de Studii Teologice Aplicate, ai A.S.C.O.R. și ai Ligii Studenților din Universitatea București"), a fost tipărită de curând și înaintată fiecărui parlamentar (care nu mai poate pretinde astfel că ar fi fost neavizat asupra fondului și implicațiilor unei asemenea "legi a fărădelegii"). O broșură în același sens se află în pregătire la Editura Christiana.

Am găsit potrivit să includem și în revista noastră, începând cu numărul de față, câteva materiale demistificatoare asupra temei în discuție. Prezentăm deocamdată unghiul de vedere *juridic*, urmând ca în numerele pe aprilie și mai să prezentăm unghiul de vedere medical și pe cel moral-religios.

Titlul IX din partea specială a Codului Penal al României reunește o grupă importantă de infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială. Aceste relații au o deosebită însemnătate, mai ales într-o societate civilizată, bazată pe principiile respectului dintre membrii ei. Din acest considerent, ocrotirea acestor relații nu a fost lăsată doar la latitudinea normelor moral-religioase sau cultural-educative, care diferă de la persoană la persoană și, în plus, nu au caracter obligatoriu pentru toți membrii societății, ci încălcarea lor a fost considerată ca având pericolul social al unor infracțiuni, fiind pedepsită de către legea penală. În cadrul acestui titlu din Codul Penal sunt cuprinse mai multe fascicole de astfel de relații sociale, și anume: relațiile de familie, cele referitoare la sănătatea publică, la asistența celor în primejdie, relațiile între locatari, cele referitoare la liniștea publică, la buna cuviință și la respectul reciproc.

Articolul 328 din Codul Penal legiferează infracțiunea de prostituție, urmând infracțiunii de cerșetorie (art. 326) și fiind urmată de infracțiunea de proxenetism (art. 329); acest grup de fapte au fost incriminate de legiuitor în baza faptului că, prin săvârșirea lor, se urmărește obținerea de mijloace de existență pe căi necinstite, aducându-se astfel un grav prejudiciu relațiilor de conviețuire socială, precum și moralei publice. În subsidiar, prin săvârșirea infracțiunii de prostituție sunt încălcate și relațiile de familie, și – am adăuga noi – și cele referitoare la sănătatea publică.

Ceea ce este important de remarcat este faptul că, în actuala reglementare, sunt întrunite condițiile acestei infracțiuni *numai dacă au loc raporturi sexuale cu diferite persoane în scopul procurării mijloacelor de existență sau a principalelor mijloace de existență*. Este vorba, așadar, de o relație de la *mijloc* la *scop* între două acțiuni strâns legate între ele: practicarea de raporturi sexuale cu diferite persoane – *acțiunea-mijloc*, și procurarea mijloacelor de existență – *acțiunea-scop*. Dacă subiectul nu-și procură în modul arătat toate mijloacele de existență, sau cel puțin principalele mijloace de existență (locuința, hrana, îmbrăcămintea), fapta nu constituie infracțiunea de prostituție. Prin urmare, așa cum este actualmente incriminată prostituția, nu s-ar putea spune că nu sunt respectate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inclusiv cele privitoare la viața sexuală, sau că această incriminare ar fi incompatibilă cu o societate democratică.

Ceea ce a urmărit legiuitorul a fost sancționarea unui mod imoral și scandalos de a obține mijloace de existență, la fel ca și în cazul cerșetoriei și proxenetismului. Așa fiind, dezincriminarea prostituției – sau, ceea ce este și mai grav, instituționalizarea ei – nu ar face decât să atragă după sine, în mod logic, dezincriminarea a cel puțin alte două infracțiuni din actualul Cod Penal: cerșetoria și proxenetismul, ca unele ce sunt sancționate din aceleași rațiuni ca și prostituția. Vom asista, oare, în viitorul apropiat, la apariția a trei noi profesii recunoscute de lege, anume acelea de "prostituată", "cerșetor" și "proxenet"?!

Actuala reglementare a prostituției în Codul Penal român este, de altfel, în perfectă consonanță cu prevederile Constituției României, care, în articolul 26, alineatul 2, prevede: "Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri". Or, a spune că prostituția (în sensul cel mai larg cu putință, nu numai în limitele în care este ea incriminată prin art. 328 Cod Penal) nu este un act care se încadrează clar în categoria opusă bunelor moravuri, aceasta înseamnă a afirma un mare neadevăr. Ca atare, dacă ar fi să respectăm *ad litteram* prevederile constituționale – așa cum, în mod firesc, se întâmplă în orice țară civilizată – nu numai că nu ar trebui dezincriminată prostituția, dar ar fi nevoie de o incriminare încă mai cuprinzătoare a acestei infracțiuni, care să nu se mai limiteze numai la acea relație de cauzalitate actuală. Sau, tot în virtutea prevederilor constituționale, pentru ca articolul 26, alineatul 2 să poată fi eludat, el ar trebui eliminat din Constituție, sau măcar reformulat, lucru care se face conform procedurii prevăzute în articolele 146-148 din Constituția României*. Ar fi oare de acord marea majoritate a electoratului român cu modificarea sau anularea acestui articol?! Dacă da, atunci care mai sunt fundamentul moral și scara axiologică ale unui popor născut creștin, în zorii mileniului al treilea?!

Se afirmă de către promotorii ideii de dezincriminare a prostituției că această dezincriminare va fi un element de prevenire a unor infracțiuni privitoare la viața sexuală. Afirmație care este falsă, întrucât, în țări europene unde prostituția nu este incriminată (Franța, Italia, Spania), numărul infracțiunilor privitoare la viața sexuală este semnificativ de mare. Mai mult, prostituția reprezintă o importantă sursă de criminalitate și de proliferare a altor acte imorale, precum proxenetismul, turismul sexual, adulterul, consumul de droguri, pornografia, extinderea posibilităților de practicare a perversiunilor sexuale etc. În plus, unele țări, după ce au traversat perioada liberalizării prostituției, încep să legifereze îngrădirea ei, din cauza efectelor sociale distructive, mai ales în rândul tinerilor. Astfel, Olanda a adoptat, cu începere de la 1 octombrie 2000, dispoziții cu privire la interdicția cumpărării de servicii sexuale, atunci când prostituata este o minoră. Noua lege – 464 din 28 octombrie 1999 – sancționează pe viitor clienții prostituatelor a căror vârstă este între 16-18 ani, dispozițiile anterioare sancționând numai clienții minorelor între 12-16 ani. Pedeapsa maximală este închisoarea de 4 ani.

Mai mult decât atât, societățile avansate ale lumii au ajuns la concluzia că a face comerț cu viața sexuală este o faptă incompatibilă cu o societate civilizată. Astfel, în Suedia, țara cu unul dintre cele mai înalte standarde ale Europei, cu începere de la 1 ianuarie 1999 a intrat în vigoare *Legea privind interdicția cumpărării de servicii sexuale*. De la această dată, clienții prostituatelor din Suedia sunt pasibili de o pedeapsă de 6 luni de închisoare. Această lege prevede: "Cel care, în schimbul unei remunerații, își procură o relație sexuală ocazională, este condamnat, dacă infracțiunea nu face obiectul unei sancțiuni penale prevăzute de Codul Penal, la plata unei amenzi sau la închisoarea de 6 luni sau mai mult, pentru cumpărarea de servicii sexuale". În 1999, 7 milioane de coroane au fost afectate de către statul suedez în scopul aplicării noii legi de către poliție.

Și acest exemplu ar trebui să ne ducă la concluzia că nu numai că prostituția nu trebuie dezincriminată, dar, dacă ar fi să achiesăm la cele mai înalte standarde occidentale, ar trebui să eliminăm relația de cauzalitate pe care o presupune actuala incriminare din Codul Penal român, și să pedepsim orice relație sexuală ocazională, indiferent de scopul în care a fost realizată.

Suedia fiind una dintre țările ce se află în paradoxala situație de a nu incrimina prostituția ca infracțiune, dar de a interzice, sub aspre sancțiuni, cumpărarea de servicii sexuale (interdicție la care s-a ajuns după zeci de ani de cercetări sociale și demersuri ale diverselor grupuri sociale), se naște logica întrebare: de ce nu s-a interzis prostituția în sine? Răspunsul este, desigur, ușor de intuit: un astfel de fenomen, o dată scos de sub incidența legii, este foarte greu să fie reincriminat, iar combaterea lui, după ce a fost liberalizat – riscul social al acestei liberalizări s-a vădit –, comportă cheltuieli și eforturi incomensurabil de mari. Experiența acestei țări s-ar cuveni să fie luată în calcul și de către promotorii ideii de liberalizare a prostituției în România. Este oare nevoie să constatăm din proprie experiență că dezincriminarea prostituției ne va aduce foarte multe rele pe termen lung, trebuind ulterior să luptăm, cu costuri sociale enorme, pentru stoparea acestui flagel?!

În general, legislațiile care se referă la prostituție se împart în trei mari categorii: sisteme juridice *prohibiționiste*, *reglementariste* și *aboliționiste*. După cum reiese din analiza articolului 328 din Codul Penal, actuala reglementare de la noi nu este nici pe departe una de nuanță prohibiționistă, de vreme ce legea lasă loc suficient manifestării libertății oamenilor în planul vieții sexuale. Așadar, nu dezincriminarea prostituției ar fi cel mai necesar demers în scopul democratizării societății românești (cu atât mai mult cu cât nimeni nu ne cere în mod expres acest lucru, așa cum ni s-a cerut în cazul legiferării homosexualității). Într-o epocă a unei politici demografice deloc încurajatoare pentru viitorul României, a exodului masiv de populație tânără, a scăderii îngrijorătoare a nivelului de trai al majorității populației, a corupției și traficului de influență, a unei rate în creștere a analfabetismului, a creșterii infracționalității juvenile, a escaladării violenței și pornografiei, ar fi de dorit să facem demersuri legislative în scopul stopării tuturor acestor fenomene negative care ne caracterizează viața de zi cu zi. Iar atunci când toate aceste plăgi ale societății vor fi vindecate, cu siguranță numărul persoanelor care întrețin raporturi sexuale cu diverși parteneri în scopul procurării mijloacelor de trai va fi în continuă scădere.

Se impune deci concluzia că, fiind expresia unei evidente stări de descompunere morală, traficarea vieții sexuale, comerțul realizat cu propriul corp, constituie o faptă incompatibilă cu regulile de conviețuire socială ale societății celui de-al treilea mileniu creștin. Aici Dreptul și Morala intră într-o convergență organică, pe care numai miopia unor politicieni ignoranți și iresponsabili o poate trece cu vederea.

(Material întocmit și difuzat sub egida Centrului de Studii Teologice Aplicate de pe lângă Mitropolia Olteniei)

---

* Insistând, s-ar putea discuta dacă nu cumva recentul proiect de lege privitor la dezincriminarea prostituției, fie în ansamblul lui, fie prin diferitele lui detalii, nu contravine chiar mai multor articole din actuala Constituție a României, ca de pildă:
Art. 22, alin. 1: Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.
Art. 22, alin. 2: Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.
Art. 26, alin 1: Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.
Art. 26, alin. 2: Persona fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.
Art. 33, alin. 1: Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.
Art. 33, alin. 2: Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice.
Art. 38, alin. 2: Salariații au dreptul la protecția socială a muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaus săptămânal, concediu de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

EXTERMINATORUL SAU APOCALIPSA DUPĂ NĂSTASE

Cotidianul *România liberă* din 1 noiembrie 2001 a inserat la rubrica "Breviar" nota intitulată "Năstase doreşte înlăturarea statuilor mareşalului Antonescu", pe care o reproducem integral: "Suntem decişi să exterminăm antisemitismul şi naţionalismul din societatea românească. Se va adopta o lege prin care orice simbol sau manifestare asociată cu persoane care au comis crime de război va fi condamnată. Pe 23 iulie, preşedintele Ion Iliescu a făcut o declaraţie în care îl condamnă pe mareşalul Antonescu drept criminal de război. Personal, sunt decis să înlătur toate statuile care mai există ale mareşalului Antonescu", a afirmat premierul Năstase în cadrul conferinţei ţinute la Universitatea John Hopkins. El a adăugat că, în plus, la Colegiul Naţional de Apărare va fi introdus un curs privind Holocaustul. De asemenea, 33 de sinagogi vor fi declarate monumente de arhitectură sau istorice şi, alături de inventarul cerut de premier în privinţa cimitirelor evreieşti, Guvernul va adopta o lege prin care 786 de cimitire vor fi incluse în patrimoniul naţional. (I.V.)".

Aşadar, cu prilejul unei conferinţe ţinute la Universitatea John Hopkins, premierul României, Adrian Năstase, le-a comunicat americanilor ca intenţionează "*să extermine* [s. n.] antisemitismul şi naţionalismul din societatea românească". Înainte de a încerca să aflăm cum intenţionează actualul şef al puterii executive să traducă în fapt această intenţie cu rezonanţă cvasiapocaliptică (acţiunea de "a extermina" are, conform *Dicţionarului explicativ al limbii române*, înţelesul de "a face să piară în întregime, a distruge complet, a nimici cu totul; a ucide, a masacra, a stârpi în masă"), se impun două precizări. Prima se referă la *obiectivele* exterminării, respectiv "antisemitismul şi naţionalismul din societatea românească"; cea de a doua îl are în vedere pe *agentul executor*, "exterminatorul", în speţă premierul Năstase.

Prin intenţia de "a extermina antisemitismul şi naţionalismul", premierul Năstase recunoaşte *ipso facto* existenţa acestor două fenomene cu motivaţie istorică, spirituală, socială şi culturală în societatea românească. Cum ar putea să lipsească din sufletul unei naţiuni ca a noastră, confruntată de-a lungul întregii sale istorii cu probleme şi situaţii care i-au pus în primejdie atât identitatea cât şi existenţa, un puternic *sentiment naţional*, o stare de spirit care, în momente de criză, se manifestă în conştiinţe ca *naţionalism*? Or, neamul românesc se găseşte astăzi într-o situaţie de criză atât de gravă încât însăşi fiinţa sa este pusă în chestiune. După o jumătate de veac de regim comunist, al cărui obiectiv principal a fost desfiinţarea naţiunilor ca entităţi ontologice, aşa cum le-a creat Dumnezeu, noua orientare care tinde să se impună pe plan mondial, globalismul, ameninţă existenţa neamurilor cu o virulenţă care depăşeşte agresiunea "internaţionalismului proletar". Naţiunile trebuie să dispară, dizolvându-se în masa amorfă a unei umanităţi fără frontiere! Acesta este imperativul pe care vor să-l impună actualii stăpâni ai lumii. Cine se supune şi acţionează în acest sens se bucură de privilegiile oferite amicilor globalizării. Cine se împotriveşte este stigmatizat ca "naţionalist" şi, în viziunea lui Năstase, trebuie "exterminat".

Soluţia radicală, "exterminarea antisemitismului şi naţionalismului", pe care Năstase o pregăteşte românilor, nu a fost aplicată de cei care au preconizat-o decât într-un singur caz: împotriva statelor şi organizaţiilor islamice care contestă, uneori cu mijloace violente, supremaţia mondială a iudaismului, întruchipată de Statul Israel şi de Statele Unite. Pentru restul omenirii, marea turmă care trebuie îndrumată spre globalism, metodele sunt mai subtile şi mai nuanţate. De obicei, se recurge la confuzia tendenţioasă între patriotism şi naţionalism. Deşi Marx a repudiat în *Manifestul Partidului Comunist* conceptul de patrie, afirmând textual: "Muncitorii nu au patrie", Stalin îl reabilitează, botezând cel de-al doilea război mondial "Marele Război al Uniunii Sovietice pentru apărarea Patriei". Suntem patrioţi, dar, Doamne fereşte, nu suntem naţionalişti. Este confesiunea pe care, dacă a folosit-o Stalin în cadrul ideologiei comuniste, o poate folosi şi premierul Năstase în zelul său de a se alinia globalismului iudeo-american. Aşadar, domnia-sa poate fi, în acelaşi timp, atât un "exterminator" al naţionalismului, cât şi un exemplar "patriot", fără ca aceste două poziţii să genereze conflicte interioare. În timp ce naţionalismul este un concept grav, uneori cu accente dramatice, care nu suportă devieri de la semnificaţia primordială, ideii de patriotism i se pot atribui accepţiuni inegale, într-un larg registru de nuanţe. Între concepţia directă şi brutală, formulată iniţial de Aristofan, *Ubi bene, ibi patria* ("Unde e bine, acolo e patria"), proprie celor dispuşi să sacrifice autenticul sentiment patriotic în faţa intereselor şi satisfacţiilor personale, şi patriotismul sublim exprimat de Horaţiu în sentinţa *Dulce et decorum est pro patria mori* ("Dulce şi frumos este să mori pentru patrie"), ideile de patrie şi patriotism dobândesc înţelesuri diferite în funcţie de contextul în care sunt folosite. Aşa, de pildă, se poate vorbi de un patriotism local sau regional. Ori de un patriotism politic, care corespunde sentimentului de devotament faţă de statul în care trăieşti. Nu rare sunt formele ipocrite şi demagogice de patriotism, pe care Eminescu nu osteneşte să le stigmatizeze în satire şi în scrierile politice. (Francezii denumesc acest fals patriotism *Patriotisme de l'antichambre*, iar germanii, *Hurrapatriotismus*.) În lucrarea *De la reorganisation de la société européenne*, apărută în 1814, Saint-Simon preconizează "un patriotisme européen", iar juristul şi filozoful german Josef Kohler (1849-1919) merge mai departe şi, în studiul *Rechtsphilosophie und Universalrechtsgeschichte* (*Filozofia dreptului şi istoria universală a dreptului*), anticipează posibilitatea unor relaţii extraterestre, vorbind de un "patriotism planetar". Curat "patriotism globalist" *avant la lettre*!

Dar înţelegerea adevăratului patriotism, cel al cărui conţinut se identifică cu ideea de naţionalism, este magistral expusă de Dimitrie Gusti în studiul *Sociologia naţiunii*, din care reproducem pasajul referitor la "patriotismul naţional": "Patriotismul naţional reprezintă o formă nouă şi superioară variatelor manifestări ale patriotismului; el este o consecinţă firească, psihologică şi etică, din însăşi fiinţa naţiunii. Patriotismul naţional nu este şi nu poate fi străin de sentimentul profund şi tainic de alipire de mediul naţional, de dragostea pentru ţara în care ne-am născut şi crescut şi unde răsună acelaşi grai, pe care cu toţii îl iubim; el nu este străin nici de afecţiunea smerită şi plină de evlavie pentru comunitatea istorică, de soarta care ne uneşte cu moşii şi strămoşii noştri; el este însă mai mult decât o poezie, oricât de fermecătoare ar fi ea, a naţiunii, ori mai mult decât o simplă contemplare pasivă de *beati possidentes* a mediului şi a tradiţiei naţionale; este conştiinţa că naţiunea nu poate exista decât printr-o muncă continuă şi concentrată a tuturor în naţiune şi pentru naţiune, depunând toată râvna pentru perfecţionarea mediului şi toată stăruinţa pentru cârmuirea forţelor istorice către o viaţă nouă, superioară. Conştiinţa naţiunii de puterea ei productivă, de capacitatea ei de creare de valori noi; conştiinţa activităţii culturale şi sociale prin care ea dobândeşte unitatea şi vigoarea morală necesară pentru a deveni un organ al umanităţii – iată natura patriotismului naţional. Patriotismul naţional este activ şi constructiv, social şi cultural".

Acesta este însă tocmai naţionalismul pe care Năstase şi tovarăşii săi din PSD (în conferinţa ţinută la Universitatea John Hopkins foloseşte pluralul: "suntem decişi să exterminăm...") şi-au propus să-l extermine.

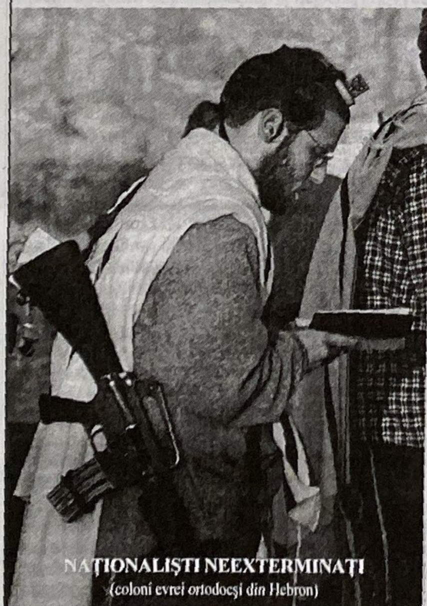
Astăzi singurul naţionalism care se bucură de privilegiul politic şi juridic de a exista şi de a se afirma plenar este naţionalismul iudaic. "Eu nu sunt cetăţean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani. Hitler a avut dreptate într-o privinţă. A numit poporul evreu *rasă*, iar noi suntem o rasă". O afirmaţie şi o precizare fără echivoc. Ea nu a fost făcută de un sionist exaltat, ci de Rabbi Stephen S. Wise, preşedintele Congresului Evreiesc American şi al Congresului Evreiesc Mondial. Pentru celelalte neamuri, *goim*, a fi naţionalist, a-ţi afirma identitatea naţională, este o adevărată crimă. Popoarele de *goim* trebuie să se dizolve în uriaşul *melting-pot*, creuzetul globalismului, conceput de ideologii "poporului ales" pentru viitorul omenirii. Că nu se mai face nici un secret din dispreţul şi ura pe care evreimea o nutreşte faţă de *goim*, stau mărturie afirmaţiile unor conducători spirituali ai iudaismului din zilele noastre. "Sufletele de *goim* – afirmă Rabbi Şneor Zalman – sunt de cu totul altă natură, toţi *goim* sunt de la natură răi. Evreii sunt încununarea creaţiei, *goim* sunt drojdia ei" (text citat de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* din 11. 3. 94).

Pe aceeaşi linie a unui rasism care face să pălească concepţia nazistă despre puritatea sângelui se înscriu următoarele citate: "Uciderea palestinienilor este justificată, deoarece sângele evreilor şi cel al neevreilor nu trebuie considerate ca având aceeaşi valoare. Noi trebuie să înţelegem că sângele evreiesc şi sângele unui neevreu nu sunt la fel" (afirmaţie făcută de Rabbi Ytzaak Ginsburg şi citată de *Globe and Mail*, din Toronto, la 3. 6. 89). "Un milion de arabi nu preţuiesc cât unghia de la degetul unui singur evreu" (din cuvântarea ţinută de Rabbi Yaacov Perrin la înmormântarea ucigaşului în masă Baruch Goldstein, care a pătruns în moscheia din Hebron în timpul serviciului divin şi a deschis focul cu o armă automată asupra credincioşilor care se rugau, agresiune soldată cu 53 de morţi şi zeci de răniţi; text citat de *London Times* din 28. 2. 94). Dar adevărata dimensiune a urii iudaice împotriva neevreilor este sintetizată de Rabbi Simon Ben Jochai, unul dintre giganţii literaturii talmudice, în îndemnul cu accente imperative adresat coreligionarilor săi: *Tob şebagoim harog* ("Pe cel mai bun dintre *goim*, ucide-l!").

În faţa acestei îngrijorătoare realităţi, se impune cu necesitate găsirea unui răspuns raţional la întrebarea: *Care este cauza duşmăniei de totdeauna dintre evrei şi neevrei?* Adevăratul răspuns la această gravă întrebare transcende istoria. El are caracter metaistoric şi rabinul A. Cohen îl formulează cu toată brutalitatea: "Populaţia pământului poate fi împărţită între Israel şi celelalte naţiuni luate în bloc. Israel este poporul ales: dogmă capitală!" (*Talmudul*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1999, p. 116). Şi cu această lămurire am pătruns în cel de al doilea domeniu pe care premierul Năstase şi-a propus să-l extermine, "antisemitismul". Pentru intelectualul de bună-credinţă, preceptul *ex nihilo nihil* ("din nimic, nimic") este suficient să-l ferească de primejdia de a considera manifestările etichetate drept "antisemite" ca răbufniri bezmetice, fără ☛

motivație, ale tuturor "celorlalte națiuni luate în bloc" împotriva lui "Israel". În istorie, în măsura în care aceasta este o știință, ca în toate științele sociale, evenimentele au *cauze*, iar datoria omului de știință este să le scoată la iveală, explicând *de ce* faptele s-au petrecut într-un anumit fel. Or, privite în lumina acestor precizări, atitudinea și comportamentul politicianului Adrian Năstase ne impun să-l eliminăm din categoria "intelectualilor de bună-credință". Exterminatorul "antisemitismului din societatea românească" a făcut parte până la "Revoluție" din nomenclatura PCR. Un statut pe care l-a dobândit datorită capacității sale de adaptare la manevrele de culise prin care se putea parveni în lumea aparatnicilor. Chiar dacă originea socială *nu* l-a ajutat prea mult, instinctul său de cățărător a compensat această lipsă prin legături matrimoniale la nivelul CPEx. Cât privește fermitatea adeziunii sale la ideologia comunistă, evenimentele din decembrie ´89 au fost proba de foc a trăiniciei ei. Din cele peste patru milioane de membri PCR, nici unul nu a ales calea rezistenței împotriva "contrarevoluționarilor". Năstase, ca de altfel toată liota profitorilor regimului comunist, s-a simțit iluminat spontan de valorile Occidentului, devenind "democrat" convins. Nu-i vorba aici de vreun "drum al Damascului", căci în timp ce "drumul Damascului" duce spre martiriul pe cruce, convertirea lui Năstase la democrație are drept punct terminus Palatul Cotroceni, cu o escală la Palatul Victoria. Abandonarea ideologiei marxiste și convertirea la valorile democrației occidentale de către nomenclatura comunistă (Năstase fiind cazul tipic pentru acest proces) nu a fost nicidecum consecința unei reconversii spirituale. Avantajele și privilegiile conferite de participarea la demnități politice au fost singurul resort intim care a determinat personajele din categoria Năstase "să dea din coate". O situație cunoscută în lumea occidentală, și mai ales în Statele Unite. Urmarea firească a fost o anumită reticență față de comuniștii convertiți la democrație, îndeosebi când aceștia au încercat să salveze cât mai mult din vechiul regim, înlocuindu-l cu o "democrație originală", așa cum s-au petrecut lucrurile în România post-decembristă.

În ultima sa vizită în America, Adrian Năstase, conștient de presa proastă pe care o are România peste ocean, a încercat să câștige bunăvoința minorității evreiești, care deține o pondere considerabilă în guvernul american. (În ziarul israelian de mare tiraj *Maariv*, din 2 septembrie 1994, comentatorul politic Avinoam Bar-Yosef scria: "S.U.A. nu mai are guvern de *goyim* – neevrei, ci o administrație în care evreii sunt parteneri cu drepturi depline în luarea deciziilor".) Demersul premierului pe lângă evreimea americană s-ar putea să fi fost apreciat pozitiv de cei cărora i-a fost adresat. Din punct de vedere românesc, el este însă un monument de slugărnicie și josnicie. O atitudine care, din păcate, se răsfrânge, pe nedrept, asupra întregii națiuni, afectând onoarea și demnitatea "unui popor mic dar viteaz, care de două mii de ani luptă pentru viață, credință și libertate", așa cum caracterizează Mareșalul Antonescu, într-o singură frază, istoria neamului românesc.

NAȚIONALIȘTI NEEXTERMINAȚI
(coloni evrei ortodocși din Hebron)

Pentru a capta bunăvoința evreimii americane, primul obiectiv spre care Năstase și-a îndreptat acțiunea de "exterminare a antisemitismului" a fost chiar Mareșalul Antonescu, pe care împreună cu președintele Ion Iliescu ar urma să-l condamne încă o dată "drept criminal de război". Probabil, acest nou proces se va desfășura după același tipic ca și cel din 1946, noii acuzatori publici, Iliescu și Năstase, fiind din același aluat și de aceeași statură intelectuală ca și tovarășii lor, Dumitru Săracu și Vasile Stoian, acuzatorii publici din primul proces, pe care Alex. Mihai Stoenescu îl caracterizează, în remarcabila sa lucrare *Armata, Mareșalul și Evreii*, astfel: "Procesul mareșalului și al colaboratorilor săi este important ca document de istorie, iar în plan juridic exclusiv prin felul cum s-au apărat acuzații. Mai toate afirmațiile și cifrele acuzatorilor publici erau false, îngroșate, prelucrate și elaborate mai întâi la Moscova și puse la dispoziția unui chelner (Dumitru Săracu) și a unui cretinoid capabil doar de astfel de formulări: «înainte de a-i trimite la moarte pe acești nenorociți, parte din ei au fost spânzurați pe străzile Odessei» (Vasile Stoian)".

Simțind că pe undeva zelul său justițiar nu se sprijină pe o motivație solidă, "exterminatorul" Năstase a adus într-o ședință de guvern copia actului prin care Mareșalul ordona represalii în urma atentatului de la Odessa. În legătură cu legalitatea acestor represalii îl citâm din nou pe documentatul analist Alex. Mihai Stoenescu, care, la punctul 5 al capitolului "Evenimentele de la Odessa, 16-23 octombrie 1941", precizează sec: "Ca urmare a acestui act de terorism, conducătorul statului a ordonat represalii. Acestea au fost puse în aplicare după regulile războiului". Cât privește furia iconoclastă a rom(ân)ului Năstase, care arborează o morgă aristocratică lipsită de orice acoperire ("Personal sunt decis să înlătur toate statuile care mai există ale mareșalului Antonescu"), îmi îngădui să-i amintesc că, spre cinstea finlandezilor și ungurilor, omologii Mareșalului Ion Antonescu din războiul antisovietic, Mareșalul von Mannerheim, conducătorul Finlandei, și Regentul Miklós Horthy, conducătorul Ungariei, *nu numai că nu au fost târâți prin* "tribunalele poporului", pentru a fi judecați pentru "crime de război", dar sunt cinstiți în țările lor ca *eroi naționali*.

Năstase știe că agresarea memoriei Mareșalului Antonescu nu este un argument cu greutate, de natură să stimuleze interesul forurilor iudaice. În schimb, recunoașterea Holocaustului și a legitimității pretențiilor la reparații sunt recompensate de organizațiile mondiale evreiești. "La Colegiul Național de Apărare – promite prim-ministrul României potentaților evrei din Statele Unite – va fi introdus un curs privind Holocaustul". Așadar, ofițerimea tânără va fi informată de exterminarea evreilor de către naziști. În schimb, pentru "Holocaustul roșu", exterminarea a mii, multe mii de români în temnițele și lagărele de muncă forțată comuniste, se aplică *omerta*, conspirația tăcerii. În viziunea actualei guvernări, nu este bine ca tinerii ofițeri să afle că printre personalitățile lichidate în temnițe de regimul comunist au fost și 89 de colonei și generali. Este vorba de cadre ale vechii armate române, care, ca tineri ofițeri, au luptat eroic, în prima linie, în războiul pentru întregirea neamului, iar apoi, în războiul antibolșevic, au comandat regimente și mari unități, servindu-și neamul și patria cu credință și devotament.

Evreii au avut în toate timpurile și pretutindeni în lume conștiința că sunt *o națiune religioasă*. "Poporul nostru nu este un popor decât din cauza *Torei* [Legea religioasă]". Această precizare aparține uneia dintre cele mai înalte autorități evreiești din secolul al X-lea, Rabbi Sa´adia Hagga´on. Este puțin probabil ca Năstase să cunoască termenii în care evreii își definesc identitatea etnică, dar la conferința pe care a ținut-o la Universitatea John Hopkins a venit documentat cu privire la două din așezămintele religioase care au o importanță deosebită pentru comunitatea iudaică: *sinagoga* și *cimitirul*.

"Sinagoga – ne lămurește *Dicționarul enciclopedic de iudaism* – este instituția religioasă centrală a iudaismului; loc destinat rugăciunii publice și altor activități religioase și comunitare". Respectul locașurilor de cult face parte din respectul pe care oamenii îl datorează valorilor culturii universale. Privit din această perspectivă, angajamentul lui Năstase de a declara "33 de sinagogi monumente de arhitectură sau istorice" este lăudabilă. În țara românească, însă, regimul comunist a osândit la pieire numeroase biserici de o valoare inestimabilă. Despre soarta acestora, același Năstase nu și-a exprimat niciodată regretul, deși făcea parte din nomenclatura comunistă, ceea ce ne îndreptățește să-l considerăm complice moral la odioasa acțiune de lichidare a tradiției creștine românești. Când vezi în fiecare zi limuzina prim-ministrului, cu sirenă și girofar, trecând pe lângă locul sfințit unde s-a aflat prima biserică sacrificată, Biserica Enei, datând din anul 1611, ești îndreptățit să te întrebi cât de ticăloasă poate fi demagogia sub a cărei pulpană se ascunde grija pentru sinagogile evreiești!

La evrei, ne informează în continuare *Dicționarul enciclopedic de iudaism*, "cimitirului i se acordă tot atâta cinstire ca unei sinagogi". Un argument pentru Năstase ca să includă și cimitirele mozaice în proiectul de acordare a unui regim preferențial vestigiilor evreiești din România. În această idee, a cerut organelor în subordine un inventar al cimitirelor cultului mozaic. Cu acest prilej am aflat că în țara noastră există 786 de cimitire evreiești, pentru care "Guvernul urmează să adopte o lege prin care vor fi incluse în patrimoniul național". Până aici, nimic rău. Toate cimitirele creștine, mozaice sau musulmane sunt "pământ sfințit" și trebuie respectate ca atare. Poate doar o singură nedumerire: de ce *numai* cimitirele evreiești trebuie incluse în patrimoniul național? Întrebarea esențială este însă alta. Ea nu se referă la cimitirele existente, ci la cele care lipsesc de pe harta luptei neamului românesc pentru "viață, credință și libertate".

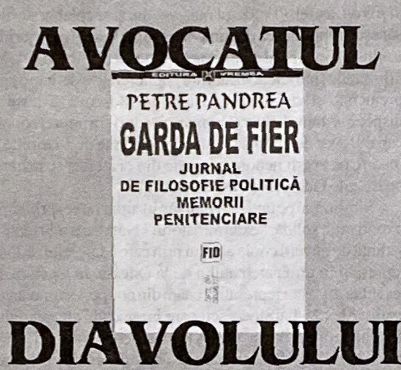
În datina creștină, înmormântarea unei ființe umane este un act solemn, care se face în pământ sfințit, cu participarea întregii comunități, cu credință în învierea în trup și cu nădejde în Împărăția lui Dumnezeu. Deținuții politici asasinați în temnițele și lagărele de muncă forțată au fost însă lipsiți de asistența cuvenită morților din partea Bisericii. Înmormântarea deținuților morți se făcea noaptea, fără să li se pună cruce la căpătâi. Și deși au trecut mai bine de doisprezece ani de la înlăturarea regimului comunist, guvernele postdecembriste nu au făcut nimic pentru a identifica locurile unde rămășițele pământești ale celor ce și-au jertfit viața în lupta împotriva comunismului au fost azvârlite, aidoma unor hoituri impure, noaptea, în gropi ascunse de ochii oamenilor. În arhivele fostei Securități, preluate de SRI, există însă informații complete cu privire la deținuții politici morți în temnițe, ca și la locurile unde au fost înhumați. Ca urmare, deshumarea lor și înmormântarea creștinească în cimitire este doar o chestiune de voință politică. Dar, probabil, fiind vorba de "luptători naționaliști", o astfel de inițiativă ar fi în contradicție cu angajamentul luat la Universitatea John Hopkins de prim-ministrul României, "de a extermina naționalismul din societatea românească".

Din păcate, "exterminatorul" Năstase uită că un popor incapabil să trăiască cu intensitate cultul morților are puține șanse să-și găsească un loc onorabil în istorie, căci el încetează să mai fie un popor și devine o simplă masă biologică, fără transcendență și fără memorie, după chipul și asemănarea "piloților orbi" care-l conduc...

Gabriel CONSTANTINESCU

NAȚIONALIȘTI EXTERMINAȚI
(palestinieni masacrați în 1982 în lagărul de refugiați de la Sabra)

AVOCATUL DIAVOLULUI

Editura Vremea continuă să publice manuscrisele aiudene ale lui Petre Pandrea, recuperate din arhivele fostei Securități. Am mai spus-o – și rămân la părerea – că această întreprindere editorială este un act de iresponabilitate, atât din partea urmașilor, cât și din partea editorilor (oricâte avertismente s-ar face în câte-o prefață cenușie, pe care prea puțini o citesc). După ce în anul 2000 se publicase volumul intitulat *Reeducarea de la Aiud*, iată că la sfârșitul lui 2001 a ieșit piață un al doilea volum, intitulat *Garda de Fier*, având un subtitlu incitant și cam nejustificat: "Jurnal de filosofie politică. Memorii penitenciare". Este nejustificat acest subtitlu pentru că numai filosofie politică nu face bietul "mandarin valah" în aceste însemnări pe care îi place să le creadă scrise "cu lampa eternității pe masă"; mai degrabă se vede că lampa era stinsă, iar conștiința sedată.

Să nu uităm că Petre Pandrea, înainte de a fi fost om de cultură, doctor a nu știu câte universități, avocat celebru, scriitor cu har etc. etc., a fost, în primul rând, un om cu orgoliile, cu neputințele și, mai ales, cu limitele sale. În perioada în care a scris aceste elucubrații, el nu-și mai aparținea și se comporta ca unul căruia îi era lehamite, lăsându-se complet în voia sorții. De altfel, această stare sufletească l-a însoțit pe "mandarin" încă de la începutul celei de a doua arestări. Încă de pe atunci el renunțase la luptă, căci iată ce mărturisește: "*... În 1958 se bătea cumplit* [este vorba de anchetă – n.n.]*... Numai la ideea că ar putea le facă rău copiilor sau soției, le-am semnat tot ce au vrut, absolut tot... Se mirau anchetatorii de benevolența mea. Mi-era lehamite*". Dacă de pe atunci îi era lehamite, ce lehamite trebuie să-i fi fost, după trei ani petrecuți prin cotloanele Aiudului, atunci când i s-a permis (sau, mai corect spus, când i s-a "sugerat") să scrie aceste aberații pompos intitulate "Jurnal de filosofie politică"!

De altfel, Petre Pandrea nu a fost niciodată un luptător de baricadă, ci doar un strălucit polemist. În condiții normale, el s-a războit cu mulți, însă războiul purtat de el nu a fost război de tranșee, ci unul de hartă, mai degrabă vociferant. Armele lui principale au fost cuvântul și condeiul. Răsfățat de soartă, a avut șansa să trăiască într-o epocă în care, împrejurările fiindu-i priincioase, și-a permis să fie cinic. Într-o convorbire cu Ion Biberi, în 1946, o spune fără înconjur: "*Mă simt stingherit să o spun, dar am iubit întotdeuna pe omul cinic și am dovezi peremptorii că solemnul și sentimentalul sunt bestii larvare, care merită asasinatul. Iubesc pe cinici pentru libertatea lor intelectuală. Iubesc pe cinici pentru limbajul lor pitoresc, pentru creația și efortul cotidian, fiindcă un cinic nu are dreptul să cadă în șablon fără să se banalizeze și să-și compromită reputația permanentei efervescențe, care este gloria sa...*"

Petre Pandrea și-a asumat cinismul începând prin a fi teribilist. Ceea ce a făcut el în tinerețe a făcut din teribilism. Din teribilism a redactat *Manifestul Crinului Alb*, din teribilism și-a făcut din stânga o profesiune de credință și tot din teribilism și-a creat și faima de care s-a bucurat în interbelic. Maturizându-se, cu timpul, el s-a refugiat într-un cinism benign, din care și-a făcut un adevărat stil de viață. Dar viața nu l-a iertat și "mandarinul valah" a sfârșit prin a deveni un cinic dezabuzat. Prima detenție (1948-1953) a avut darul să-i spulbere utopia și să-l trezească la realitate. "*Am fost un imbecil tovarăș de drum*" – recunoștea el în temnița de la Ocnele Mari, în fața unora pe care, mai târziu, în timpul "reeducării" de la Aiud, avea să-i bălăcărească îngrozitor. Această constatare, despre care nu poate spune nimeni că nu a fost sinceră, nu l-a împiedicat însă ca, zece ani mai târziu, să accepte, din lehamite și din omenească neputință, să fie iarăși, de data aceasta nu doar simplu "*tovarăș de drum*", ci colaborator activ al unor torționari transformați, peste noapte, în "pedagogi". Căci, oricât respect și înțelegere am avea noi pentru "nea Petrache", intelectualul fin și tovarășul de suferință, trebuie să o spunem răspicat că, în timpul reeducării de la Aiud, el aceasta a fost: "lector" docil al "Universității" aiudene.

Citind cu atenție această nouă carte încropită din însemnările lui Petre Pandrea din perioada de tristă amintire a reeducării de la Aiud, mi-am întărit convingerea că autorul lor a fost adus în această închisoare, rezervată aproape în exclusivitate legionarilor, special pentru a da o mână de ajutor în acțiunea de reeducare (care, în momentul venirii lui – 1959 – era în faza de pregătire). Trecutul și prestanța sa intelectuală, convingerile sale marxiste și erudiția sa în materie, precum și faptul că, deși adversari ideologici, era prieten cu mulți dintre fruntașii legionari care urmau să fie supuși reeducării, îl recomandau cu prisosință pentru aceasta. Și fostul "tovarăș de drum" nu a dezamăgit colectivul de "pedagogi" de la Aiud, dovedindu-se a le fi un auxiliar foarte prețios. Cei ce au trăit pe propria lor piele reeducarea de la Aiud și citesc cu atenție acest "Jurnal de filosofie politică" recunosc cu ușurință, în ceea ce scrie Pandrea, ceea ce li se pretindea și lor să spună în ședințele de demascare. Nu vreau să afirm prin aceasta că autorul "Jurnalului..." este sursa tuturor aberațiilor care s-au debitat în "cluburile" de reeducare, ci numai că el a avut o contribuție esențială (în virtutea prestanței sale intelectuale) la îngroșarea și colportarea lor. Se știe (și lucrul acesta îl știau și cei din Ministerul de Interne și, deci, și "pedagogii" de la Aiud) că Petre Pandrea a fost dintotdeauna un adversar redutabil al Mișcării Legionare și că, la timpul respectiv, făcuse un portret nespus de tendențios și de pătimaș lui Codreanu (pe care îl avusese coleg de liceu la Mânăstirea Dealu). Cu ocazia reeducării, el a reluat, îngroșâmdu-le, toate criticile aduse cîndva Mișcării Legionare și toate "răutățile" debitate împotriva lui Codreanu sau a altor fruntași legionari.

Editorul acestei cărți, care o și prefațează, se miră foarte, cu o naivitate reală sau doar mimată, cum de i s-a dat voie autorului cu hârtie și creion în celulă. "*Nu știm – și probabil nu vom afla niciodată – motivul pentru care lui Pandrea i s-au lăsat în mână uneltele redutabile ale scrisului (fie ele și reduse la mizerabila formă a unui căpețel de creion și a unor petice de hârtie proastă). Nu știm dacă însemnările memorialistice rămase din anii de închisoare sunt scrise la inițiativa sa ori au fost solicitate autorului de către Securitate*". Se miră și nu ar trebui să se mire, deoarece ar fi putut deduce din conținutul acestor scrieri (sau, dacă nu, ar fi putut afla de la supraviețuitorii acestei nefaste perioade) că, la Aiud, în timpul reeducării (perioada 1961-1964), oricărui deținut care accepta reeducarea și era dispus să scrie ceea ce i se cerea, mai ales dacă era un nume, i se dădea posibilitatea să o facă. Cu atât mai mult i s-a permis acest lucru lui Pandrea, despre care se știa că era un dușman ireductibil al Mișcării Legionare și al ideologiilor de dreapta, în general. De fapt, lui nu i-a cerut să accepte "reeducarea", pentru că el nu avea pentru ce să se "reeduce", ci i s-a cerut *să colaboreze* la acțiunea de reeducare. Și, spre rușinea lui, a acceptat. Cu alte cuvinte, Petre Pandrea nu a fost "student", ci "profesor asociat" al "Universității din Aiud".

Pe lângă faptul că i s-a sugerat să scrie pentru posteritate – dar și pentru "uz intern" (material din care să se inspire "cursanții") – aberațiile pe care le-a scris, el a mai avut și misiunea de a convinge căpeteniile legionare să accepte reeducarea ca pe singura cale de a-și dobândi libertatea. În acest scop, i s-a permis să-i întâlnească pe aproape toți fruntașii legionari din Aiud. O spune el însuși destul de clar: "*Am stat trei luni în celulă, între patru ochi, cu Victor Biriș. Am stat 150 de zile cu Alexandru Ghyka, vechi coleg și prieten al meu de la vârsta de 11 ani. Ne-am împrietenit cu Nistor Chioreanu, în lungi conversații. [...] Am stat și cu Radu Mironovici, Dr. Ciorogaru și preotul Ioniță Dumitrescu-Borșa, dușmanii lui Sima. Cu Borșa și cu Ciorogaru m-am împrietenit. [...] Biriș avea obsesii și i le-am curmat, făcându-i, la cerere, lungi incursiuni de criminalogie, expunându-i cărțile mele despre "Criminologia dialectică" și "Psihanaliza judiciară". [...] Am fost capabili, cu toată bunăvoința lui și a mea, să facem un curs de marxism-leninism...*" Or, aceste întâlniri, aceste puneri laolaltă în aceeași celulă, nu erau întâmplătoare, ci aveau un scop bine determinat: acela de a-i oferi prilejul să-și convingă "prietenii" să accepte reeducarea și să le sugereze ce să spună în "autoprezentare". Cu alte cuvinte, îi "alfabetiza" pur și simplu: "*Am înființat în caietul meu* [ce alt deținut a mai avut caietul lui personal în celulă?!] *o rubrică intitulată rectificări de langaj. Le spuneam greșelile. Dădeau din umeri. Aveam un raft de cărți* [ideologice, desigur] *pe care băieții (40-70 ani) le consumau cu fervoare. Erau, după atâția ani de pușcărie, ca bureții uscați*". Deci, el sugera "cursanților" săi nu numai *ce* să spună, ci și *cum* să spună (ce limbaj, ce epitete să întrebuințeze) pentru a trece "examenul". Unul dintre cei de care s-a ocupat în mod special a fost Victor Biriș, care făcea închisoare de 22 de ani. De altfel, prăbușirea "edificiului Biriș", operă la care "profesorul" Pandrea a avut o contribuție substanțială, a fost una dintre "victoriile" cu care se mândrea foarte colonelul Crăciun. Iată ce mai spune el, în legătură cu această nefericită victimă a reeducării, în alt context: "*L-am pus în luna octombrie 1962, aici la Aiud, să-mi repete etapele vieții sale de legionar. Am consemnat punct cu punct, într-un caiet de dictando, mnemotehnic, rapid, pe măsura expunerii, pentru memorialistica mea*". Oare în ce calitate făcea el această adevărată anchetă?

În orice caz, fie că i se acordă lui Petre Pandrea circumstanțe atenuante (și noi, cei ce am trecut prin ororile închisorilor comuniste, nu putem să nu-i acordăm), fie că nu, trebuie să o spunem răspicat că el, pe lângă faptul că a avut, prin statura sa intelectuală și stima de care se bucura, o influență negativă asupra multora dintre deținuți, are pe conștiință și câteva dintre victimele de marcă ale acestei nefaste acțiuni de la Aiud. Una dintre aceste victime a fost, fără îndoială, Victor Biriș însuși. Acest om, deteriorat și fizic și psihic de o lungă perioadă de detenție, a fost în cele din urmă convins (și cu ajutorul lui Pandrea) de "pedagogii" Aiudului să accepte "să se spovedească" în fața celorlalți deținuți și să debiteze aberațiile pe care le-a debitat. Colonelul Crăciun, care conducea reeducarea, a fost extrem de încântat de această "victorie" asupra lui Biriș și, ca răsplată, dar și pentru a stimula și pe alții să-i urmeze exemplul, l-a propus pentru eliberare. S-a eliberat, pare-mi-se, în ianuarie 1963, cu un lot mai mare de deținuți considerați reeducați; însă, după numai câteva săptămâni, s-a sinucis.

O altă victimă a reeducării la tragedia căreia a contribuit și Petre Pandrea a fost și Nicolae Pătrașcu, fostul secretar general al Mișcării Legionare. Acesta a fost adus în Aiud, din hrubele Jilavei, în 1959, pe targă, fiind complet anchilozat. Imediat, colonelul Crăciun l-a luat în primire și, la început, l-a internat în spital, dar pentru că s-a dovedit a fi încăpățânat și nu voia să colaboreze, l-a băgat într-o celulă din Zarcă. Nu avem cunoștință de cum a evoluat situația lui și ce tratament i s-a aplicat pentru a fi adus la ascultare. Este însă de presupus că s-au făcut presiuni mari asupra lui, căci, în otombrie 1963, s-a anunțat cu surle și trâmbițe că fostul secretar general al Mișcării Legionare se va desolidariza, în fața "cluburilor reunite", de trecutul său de legionar, de Mișcarea Legionară și de toți corifeii acesteia. Momentul respectiv a constituit un adevărat "eveniment" în viața Aiudului. S-au făcut pregătiri speciale pentru aceasta. S-au instalat difuzoare în celular, pe secții și în Zarcă, pentru ca toți "înrăiții" să asculte și să ia aminte. În cartea sa, Petre Pandrea acordă, la rându-i, o mare atenție acestui eveniment, prezentându-l cu lux de amănunte în capitolul intitulat "Spovedania lui Nicolae Petrașcu", unde, printre altele, spune: "*Am asistat azi la spovedania profesorului de limbă și literatură română de la Făgăraș, Nicolae Petrașcu, secretar general al Gărzii de Fier, locțiitor al lui Horia Sima în RPR [...] Petrașcu a intonat litania și prohodul Gărzii de Fier. [...] A făcut un rezumat de doctrină, tactică și strategie politică a epocii, din 1929 (când a intrat în Garda de Fier) până în 1963, când s-a hotărât să-și dea adeziunea, fără reticențe, noului regim*". Unele voci din Aiudul acelor timpuri susțineau că această "Spovedanie" i-ar fi fost inspirată lui Pătrașcu, în părțile ei esențiale, chiar de către Pandrea, care a și supervizat-o. Nu putem afirma cu certitudine acest lucru, însă unele pasaje din cartea lui Pandrea par să o confirme. Surprinzătoarea asemănare de "langaj", precum și de elemente de stil, vin să confirme această aserțiune. Fără să o spună expres, acest lucru poate fi dedus chiar din textul lui Pandrea referitor la această spovedanie: "*Descifrează exact și denunță latura absconsă, spiritistă și vrăjitorească a lui Ion Zelea și Corneliu Codreanu, nebuniile sanguinare ale lui Ionel Moța. Merge adânc cu bisturiul... susținând că, de fapt, Codreanu a fost un idol al burghezo-moșierimii, un licențiat în Drept care comite o crimă politică și i se face o nuntă de basme și de voevod. Se spune clar că Ion Zelea era polonez, iar mama idolului legionar era nemțoaică. Vorbește, ca și mine, de fanarioții cantacuzini, care au vrut să pună mâna pe țară prin platforma gardistă. Este uluitor cât de bine a prins mecanismul pe care eu l-am deslușit încă din 1936, când am vorbit despre legionari ca despre «Invazia legiunii străine în România»*". Comentariile sunt, cred, de prisos. Amintim doar că Nicolae Pătrașcu a împărtășit același destin tragic ca și Victor Biriș. La scurt timp după eliberare, s-a sinucis și el (deși unii pretind că, în realitate, "ar fi fost sinucis"). Înfrângerile în spirit sunt cumplite și conștiința, atunci când rămâne trează, nu iartă. După cum nu l-a iertat nici pe Petre Pandrea care, pe lângă faptul că s-a eliberat din închisoare înfrânt, s-a eliberat și cu conștiința groaznic de încărcată. Căci este imposibil ca un om de talia lui să nu fi realizat că n-a fost decât o unealtă docilă în mâna unor ticăloși infernali. Este adevărat, el nu s-a sinucis precum "victimele" lui, dar a murit lent de "inimă rea" și ros de remușcări, la doar patru ani de la eliberare. Părerea noastră intimă este că Petre Pandrea a fost ucis, în ultimă instanță, tot de *reeducarea de la Aiud*.

Ținând cont de toate acestea, nu pot să închei decât repetând ceea ce am spus cu ocazia prezentării celeilalte cărți a lui, *Reeducarea de la Aiud*, publicate de aceeași editură: "Cei care au decis publicarea acestor texte, scrise în condițiile în care au fost scrise, nu au făcut, în nici un caz, un serviciu memoriei «mandarinului valah», a cărui dramă riscă să fie tot mai puțin înțeleasă".

Demostene ANDRONESCU

În numărul anterior (ianuarie-februarie 2002), pp. 11-14 (I-IV), am publicat sumarul, nota introductivă și prima parte a studiului introductiv al *Dosarului istoric Moța-Marin*; tot acolo, promiteam publicarea în serial a întregului dosar, de-a lungul anului 2002, în paginile *Punctelor cardinale*. Întrucît între timp s-a ivit, mai repede decît sperasem, posibilitatea apariției în volum (chiar dacă într-un tiraj modest), nu vom mai publica în revistă textul integral al dosarului, ci numai studiul introductiv (din care includem în acest număr partea a doua), cu un material fotografic mai bogat decît cel din volum și cu mici adaptări contextuale. Cifrele arabe (7-10) indică numerotarea paginilor în cadrul numărului de față, iar cele romane (V-VIII) continuă numerotarea paginilor dosarului începută în numărul trecut.

Volumul (vezi foto), totalizînd 221 de pagini, a apărut de curînd la Editura Puncte Cardinale, în colecția "Cruciații secolului XX", avînd pe coperta I o fotografie (prelucrată în sepia) a lui Moța și Marin în ajunul plecării în Spania, iar pe coperta IV un cunoscut desen (redat tot în sepia) al pictorului Alexandru Bassarab (reprezentîndu-i pe cei doi martiri), însoțit de un citat din Mircea Eliade: *"Destinul i-a ales pe ei ca să mărturisească; să arate celorlalți seninătatea pe care ți-o dă credința, sensul creștin și eroic pe care îl capătă viața atunci cînd ești gata, în orice clipă, să renunți la ea"*.

Relații asupra posibilităților de procurare a volumului (în limitele fatale ale tirajului) se pot obține la tel./fax 069/422536 (redacție Sibiu) sau 01/3367913 (intermediar București).

TAINA JERTFEI. DOSAR ISTORIC MOȚA-MARIN

alcătuit, prefațat și adnotat de Răzvan Codrescu

(urmare din numărul trecut)

Pe la începutul lui octombrie 1936, puțin după victoria asupra comuniștilor în faimoasa bătălie pentru Alcázar[1], ambasadorul Spaniei naționaliste la București, Don Pedro de Prat y Soutzo[2], primea o scrisoare din partea generalului Gheorghe (Zizi) Cantacuzino, zis "Grănicerul", erou al primului război mondial și președinte al Partidului "Totul pentru Țară" (bastionul politic al Mișcării Legionare, continuator al dizolvatei Gărzi de Fier), în care se comunica doleanța Legiunii Arhanghelul Mihail de a-i oferi în semn de omagiu colonelului José Moscardó Ituarte (ulterior general), eroul de la Alcázar[3], o spadă de onoare, din oțel de Toledo, cu mînerul lucrat de artizani legionari, pe care generalul român o folosise în ultimul război. Scrisoarea va fi urmată de vizita generalului, ce era în măsură să comunice și componența echipei care urma să se deplaseze în Spania sub conducerea lui, aprobată ca atare de Corneliu Zelea Codreanu, "Căpitanul" Mișcării Legionare: avocatul **Ion (Ionel) I. Moța** (mîna dreaptă a Căpitanului și – din 1927 – cumnatul său), de 35 de ani; preotul ortodox **Ion Dumitrescu-Borșa** (secretar general al Partidului "Totul pentru Țară"), de 38 de ani; prințul **Alexandru (Alecu) Cantacuzino** (diplomat de carieră), de 34 de ani; inginerul **Gheorghe Clime** (comandantul Corpului Muncitoresc Legionar), de 47 de ani; avocatul **Nicolae (Neculai) Totu**, de 32 de ani; economistul **Bănică Dobre**, de 28 de ani; avocatul **Vasile Marin** (șeful legionar al Capitalei), de 33 de ani (adăugat ulterior echipei, după cum se va vedea). Toți acești fruntași legionari, după înmînarea spadei de onoare, aveau să se încadreze, ca simpli soldați, în armata naționalistă spaniolă.

ECHIPA LEGIONARĂ PLECATĂ SPRE FRONTUL SPANIOL (NOIEMBRIE 1936)

Inițiatorul acțiunii – chiar dacă nu în toate detaliile ei – fusese Ionel Moța. La 1 decembrie 1936, el le scria părinților săi: "Trebuie să mai adaug, pentru a înlătura orice judecăți greșite, că eu *n-am fost trimis de nimenea* în Spania, ca să i se facă vreo răspundere pentru asta, ci că *eu singur* am avut, *cel dintîi*, gîndul și dorința de a lua parte la aceste lupte, pentru care am cerut și am primit aprobarea șefului nostru, mărginind el această aprobare la numai o lună de zile" (cf. *Testamentul*, ed. cit., p. 23, subl. n.). El a formulat, de altfel, și motivația cea mai pregnantă și mai sintetică: "Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Hristos! Se clătina așezarea creștină a lumii! Puteam noi să stăm nepăsători?!", scria, cu o retorică amară dar virilă, în epistola testamentară citată la nota 13 (*ibidem*, p. 9); și, presimțindu-și moartea, adăuga (*ibid.*, pp. 9-10): "Nu e o mare binefacere sufletească, pentru viața viitoare, să fi căzut în apărarea lui Hristos? [...] Eu așa am înțeles datoria vieții mele. Am iubit pe Hristos și am mers fericit la moarte pentru El!" (aceste din urmă cuvinte sînt înscrise și pe monumentul comemorativ de la Majadahonda, inaugurat la 13 septembrie 1970, după ce locul fusese marcat mai întîi cu o cruce de piatră, încă din 1949[4]). Același sentiment responsabil îl trăiau și ceilalți membri ai echipei. Vasile Marin îi scria soției sale la 23 noiembrie 1936: "N-am făcut actul acesta din disperare sau aventură, ci perfect lucid. Era o datorie de onoare care apăsa pe umerii generației noastre. L-am făcut cu același drag ca și cînd ar fi fost vorba de țara mea"[5]. Erast Călinescu, în grupajul intitulat "Cruciați ai secolului XX: mărturii din vuietul luptei"[6], selectează din memorialele lui Bănică Dobre[7] și pr. Ion Dumitrescu-Borșa[8] următoarele pasaje cu valoare motivațională: "Se învolburase, în nebunia

---

1. Este vorba de *Alcázar*-ul din Toledo (astăzi muzeu), asediat de republicani în vara și toamna lui 1936, vreme de 72 de zile. A fost unul dintre momentele-cheie ale Războiului Civil spaniol și una dintre cele mai emoționante pilde de eroism din întreaga istorie a secolului XX, reamintindu-le spaniolilor de legendara rezistență de la Numancia. Franco va declara: *La liberación del Alcázar ha sido la mayor ambición de toda mi vida; ahora, la guerra está ganada* ("Cucerirea Alcázar-ului a fost cea mai mare ambiție a vieții mele; de-acum, războiul este cîștigat" (*cf.* Ángel Palomino, *op. cit.*, p. 130). A se vedea, mai jos, și nota 3.

2. Personalul Ambasadei spaniole de la București trecuse de partea lui Franco la 18 iulie 1936 (*cf.* Claudio Mutti, "Legionarii români în războiul din Spania", în *Puncte cardinale*, anul VII, nr. 1/73, ianuarie 1997, p. 4; articol apărut inițial în publicația italiană *Storia del XX secolo* din noiembrie 1996, pp. 51-57). A se vedea și Pedro de Prat y Soutzo, *Efectul Revoluției Naționale Spaniole în România*, Editura Carpații, Madrid, 1962 (broșură dedicată martirilor legionari Ion I. Moța și Vasile Marin).

3. Colonelul Moscardó asistase telefonic la execuția fiului său, căzut în mîinile roșiilor (care încercaseră să-l șantajeze astfel să predea Alcázar-ul). Pe 29 septembrie 1936, cînd trupele franchiste cuceresc întregul Toledo, colonelul Moscardó dă acel raport laconic, intrat în istorie: *Sin novedad en el Alcázar* ("Nimic nou în Alcázar"). Ionel Moța le scria părinților săi, înainte de a lua drumul Spaniei: "Scumpii mei părinți, în durerea voastră, gîndiți-vă la ce au avut de îndurat și alți părinți, ca Moscardó, care a stat de față, la telefon, la împușcarea fiului său! Și totuși nu a deznădăjduit, ci a luptat și a trăit, pentru a-și îndeplini datoria!" (scrisoare datată "București, 22 noiembrie 1936", inclusă în *Testamentul lui Ion Moța*; folosesc aici și în continuare ediția a VI-a, Colecția "Europa", München, 1990, unde fragmentul citat se află la p. 10). A se vedea, ceva mai jos, și portretul pe care i-l face lui Moscardó, cu mînă sigură, Vasile Marin. Textele se regăsesc integral și-n corpul dosarului nostru.

4. Tranșeea în care au căzut Moța și Marin a fost delimitată, de o echipă legionară, încă din toamna lui 1940. La 13 ianuarie 1941 au avut loc primele depuneri de flori. Inițitiva crucii din 1949 i-a aparținut lui Traian Popescu, avocat, fost diplomat, stabilit la Madrid din 1947, ulterior reputat editor și filatelist. Marele monument de mai tîrziu s-a construit, din inițiativă legionară și cu sprijinul statului spaniol, după planurile arhitectului Sergio Cifuentes. În fiecare an, la 13 ianuarie, au loc acolo, pînă azi, pelerinaje și festivități comemorative româno-spaniole (*cf.*, între altele, *Cultul de la Majadahonda și Monumentul Moța-Marin*, Biblioteca Documentară "Generația Nouă", Madrid, 1976).

5. *Cf.* Vasile Marin, *Crez de generație*, ed. a IV-a, Colecția "Europa", München, 1977, p. 235. Osmoza politicului cu religiosul și datoria față de Hristos dincolo de orice diferențieri naționale și confesionale e concentrată în următorul pasaj al lui Moța, ce exprimă însă poziția omogenă a întregului grup: " de va cădea Crucea la pămînt în Spania, se vor clătina temeliile ei și în România, iar comunismul, dacă va fi azi biruitor acolo, se va năpusti mîine asupra noastră" ("Înțelesul plecării noastre în Spania", în *Cuvântul Argeșului*, anul I [1936], nr. 25-26) – rînduri peste care plutește grimasa Istoriei.

6. *Puncte cardinale*, anul VI, nr. 1/61, ianuarie 1996, pp. 4-5.

7. *Crucificații. Zile trăite pe frontul spaniol*, Tipografia Isvor, București, 1937; ed. a III-a revăzută, Imprimeriile "Cuvântul" SAR, București, 1940; ed. a IV-a: Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1951. Cartea are o scurtă prefață semnată de Gh. Cantacuzino-Grănicerul.

8. *Cea mai mare jertfă legionară*, carte apărută inițial la Sibiu, în 1937, reeditată apoi la București,

ucigătoare a urii, satanica pornire împotriva Crucii. Trosneau în îndepărtata Spanie catapetesmele [sic] bisericilor și plîngeau, batjocorite, madonele din Alcázar. Ura, setea de sînge și prigoana împotriva lui Hristos se cuibăriseră în însorita Peninsulă Iberică", nota primul, străduindu-se să fie cît mai liric și mai solemn; iar al doilea căuta tonuri apocaliptice în care să-și reverse legitima indignare popească: "Pe pămîntul Spaniei începuse războiul între fiii aceluiași neam, împărțiți în două tabere. Tabăra lui Satan, comunismul, care pusese stăpînire pe conducerea țării, întindea arma spre uciderea celor rămași în credința lui Hristos și în dragostea de Patrie. Generalul Franco, ajutat de cei mai demni și cinstiți generali, ridica steagul naționalismului și declara războiul Crucii Bolșevicii din Rusia au luat chiar ei, efectiv, comanda. Trimit armate, mașini de război, muniții și încep să omoare preoții și să dărîme bisericile. Moaștele sfinților sînt scoase din sicrie și batjocorite. Passionaria, o agitatoare comunistă, fostă patroană de bordel, ucide episcopii Bisericii prin ruperea gîtlejului cu dinții"!

Echipa legionară pleacă spre Spania în seara zilei de 24 noiembrie, din Gara de Nord, pe un traseu ocolit. "Trecerea prin punctul de frontieră Ghica-Vodă [Bucovina] s-a făcut în cele mai bune condițiuni. Mergem în Spania prin ruta Polonia-Berlin-Hamburg-Lisabona, din voia și bunul plac al regimului d-lui Léon Blum, care a găsit de cuviință să refuze delegației românești, care duce o spadă eroului de la Alcázar, Moscardó, vizele de trecere prin Franța. O, dacă generalul Cantacuzino, erou al războiului mondial, cavaler al Legiunii de Onoare, ar fi mers să felicite pe Largo Caballero [șeful suprem al armatelor republicane – n. n.] și pe zeița revoluției, Passionaria, ce mai primiri triumfale în accentele «Internaționalei» și cu pumnul strîns drept salut, am mai fi avut!", notează, cu amară ironie, Vasile Marin[9]. De la Hamburg la Lisabona au mers pe mare[10]. La 2 decembrie sosesc în capitala Portugaliei, fiind întîmpinați de ambasadorul Spaniei, iar pe 4, cu trenul, iau drumul Salamancăi, pe atunci cartierul general al lui Franco, unde sînt primiți de șeful de protocol al acestuia.. La salutul de bun-venit, generalul Cantacuzino răspunde cu retorică de cruciat[11]: "Căpitanul legionarilor români, Corneliu Zelea Codreanu, trimite Spaniei naționaliste, ce apără credința și crucea, șapte capi ai Legiunii, pentru ca să lupte și să moară, de va cere Dumnezeu, apărînd idealul pe care, ca și aici în Spania, în îndepărtata ei soră, România, îl are Legiunea și Căpitanul". Pe 6 decembrie, spre prînz, ajung la Soria, cartierul generalului Moscardó, unde are loc înmînarea solemnă a spadei de onoare. "Generalul Cantacuzino – scrie Vasile Marin[12] – oferă sabia, pronunțînd cîteva cuvinte[13]. Răspunde Moscardó vădit impresionat, în spaniolește. E atîta căldură în cuvintele eroului de la Alcázar! [...] Moscardó nu are deloc aerul clasic al eroului, așa cum îl proiectează imaginația populară. Este un bărbat înalt, cam de 56 de ani, poartă ochelari, și o anumită discreție, care i se citește pe față și în mișcări, îi dă înfățișarea mai degrabă a unui profesor universitar decît a unui militar. Este de o modestie excesivă și de o politețe pe care numai oamenii cu adevărat mari o pot arăta. Și totuși [...] cîtă bărbăție și cîtă dragoste de patrie în omul acesta, care preferă să-și vadă ucis copilul decît să predea Alcázarul, în care se închisese falanga onoarei spaniole; care își vede un alt fiu – locotenent – ucis la Barcelona și care tremură acum pentru viața altuia, ce luptă în Asturii!". Pe 7 decembrie, în automobile, parcurg drumul spre Toledo, unde "vizităm ce a mai rămas din Alcázar", ieșind de acolo "cu convingerea că, pe deasupra tuturor instrumentelor Diavolului în luptă cu Divinitatea, se înalță sublim eroismul pus în slujba Crucii, care învinge tot, absolut tot" (V. Marin[14]).

În Talavera de la Reina, pe 8 decembrie, sînt repartizați în *bandera* 6, compania 21 din *Tercio* (Legiunea Străină spaniolă)[15]. "Legiunea Străină spaniolă este o armată de elită, a cărei faimă înspăimînta pe inamici. Trupa are o disciplină și o vitejie care înmărmuresc. În orele de răgaz și veselie, cîntecul legionarilor din *Tercio* este «Sînt amantul morții» [marșul legionar *El novio de la muerte*[16] – n. n.... Afirm fără șovăială: este cea mai vitează infanterie din lume", scria prințul Al. Cantacuzino (ruda vajnicului general), explicînd și de ce refuzaseră oferta de a se încadra cu aceleași grade militare pe care cu toții, ca ofițeri în rezervă, le aveau în România: "Vroiam să luptăm ca soldați și pentru a da un exemplu. Un exemplu de contopire sufletească cu soldații, cu cei mici și necăjiți, a căror jertfă nu este ornată cu lauri [...] Am vrut ca muncitorii și sătenii și copiii din școală să știe cu nešovăitoare convingere: comandanții legionari nu își cîștigă gradele și dreptul la comandă pe temei de privilegiu și de învîrteală, ci încovoindu-se sub lipsuri, suferințe și răni, și zîmbind cînd șuieră moartea"[17]. După cîteva zile de instrucție sumară, cei șapte legionari primesc botezul frontului. Luptele îi poartă tot mai aproape de Madrid, pe la Boadilla del Monte, Las Rozas, El Pradillo, Pozuelo, Aravaca[18], Majadahonda[19]. Toți luptă remarcabil, "uriașul" Bănică Dobre este rănit, dar toate mărturiile (românești și spaniole) atestă curajul ieșit din comun al lui Moța, secondat îndeaproape de Marin[20]. Cei interesați de detalii pot consulta memorialele deja citate (Alecu Cantacuzino, Bănică Dobre, Ion Dumitrescu-Borșa și mai ales Neculai Totu[21]), dar și numărul festiv din *Cuvântul Studențesc*[22], cu înregistrarea ecourilor de epocă, sau rigurosul expozeu ulterior al lui Horia Sima (în *Histoire du Mouvement Légionnaire*, ed. cit., mai ales pp. 289-295 și 303-304).

Ziua fatală a fost cea de 13 ianuarie 1937. Moța și Marin au căzut împreună, zdrobiți de același obuz, la doar cîțiva pași de prințul Cantacuzino, care reface filmul cutremurător al acelei zile. După-amiază, "pe la ora trei, ocupăm niște tranșee înaintate [...] Ionel Moța e îngîndurat și se apucă să scrie, în mare grabă, o scrisoare Căpitanului. Parcă se temea că nu va avea timp să o sfîrșească. Pe la ceasurile trei și jumătate, încep ghiulele să cadă în jurul nostru și apar, pe coama unui deal din față, trei tancuri înaintînd în linie spre tranșeele noastre [...] Bombardamentul se domolește vreo jumătate de ceas, apoi reîncepe [...] Acum vedem, coborînd coama dealului, vreo treisprezece tancuri mari. Primim ordin să ne culcăm la pămînt în tranșee [...] Ionel Moța ne strigă: «Dacă sîntem înconjurați, nu cade prizonier nimenea. Murim toți împreună!». Sînt ultimele cuvinte pe care ni le-a spus. Pentru ultima oară îi văd vii, alături: Ionel cu fruntea ca un munte înnourat[23] și Marin cu fața [ca] de marocan – lăsase să-i crească barba – și privirea întoarsă spre ascunzișurile sale sufletești. Bubuitul devine năucitor. Vîjîitul gloanțelor și schijelor ne amețește. Exploziile obuzelor ne acopereau cu pămînt [...] O detunătură doborîtoare mă forțează să închid ochii. Cînd îi deschid, o clipă după aceea, privirea îmi cade, la un metru și jumătate de mine, asupra unui corp întins cu fața spre pămînt. Îngenunchiu și îi ridic capul. E Ionel Moța [...] La un metru zace Vasile Marin, cu spatele proptit de peretele tranșeei. Mă întorc și urlu lui Clime și părintelui Dumitrescu, peste vuietul gloanțelor și al obuzelor: «Ionel și Marin sînt morți!». Peste haina cu stropi cu sînge neînchegat, ceasul lui Ionel Moța atîrnă de lanț, cu geamul spart. S-a oprit. E cinci fără un sfert. Prin haina străpunsă și sfîrtecată a lui Ionel Moța se văd culorile Drapelului Românesc. E drapelul nostru pe care era scris: *Legiunea Arhanghelului Mihail*... Îl luase ca să-l poarte cu el, pentru a-l pune în vîrful baionetei la atac sau defilare cînd cuceream un oraș. Cu el speram să intrăm și în Madrid. Desfac drapelul și îl întind peste trupurile lor [...] Sublocotenentul se apropie de mine și mă trage la pămînt, după parapet. Îmi zice: *«C'est la guerre!... Mala suerte»*"[24]. Trupurile sînt transportate la Toledo și îmbălsămate la morga spitalului *Doncellas Nobles*, apoi depuse într-o capelă, unde li se face un prim serviciu funerar.

În 8 ianuarie, Căpitanul dăduse o circulară în care-i înștiința pe legionari asupra echipei de pe frontul spaniol, pe baza ultimelor vești care-i parveniseră ("De la 24 decembrie pînă azi, 8 ianuarie, n-am mai primit nici o veste. Dumnezeu să-i ocrotească",

---

în 1940, și la Salzburg, în 1951. Este singurul supraviețuitor postbelic al echipei ce a luptat în Spania. Din păcate, nerezistînd îndelungatului regim de teroare din închisorile comuniste, devine tipul legionarului renegat și semnează în *Glasul patriei* (publicație a Securității pentru exil) un ciclu de "amintiri" calomnioase: "Văzute și trăite în organizația legionară" (1963). Destin tragic, greu de judecat...

9. Rînduri apărute mai întîi în *Porunca vremii* (12 decembrie 1936), apoi incluse în volumul *Crez de generație* (vezi ed. cit., p. 3; textul – "Note din drumul spre frontul spaniol" – se regăsește, aproape integral, și în dosarul nostru). Să menționăm că la întoarcerea în coșciuge, două luni mai tîrziu, drumul prin Franța nu le-a mai fost oprit...

10. În sursele consultate, numele vaporului variază deconcertant: "Monte Olivio", "Monte Olivia", "Monte Oliva"...

11. Un frumos portret-necrolog al generalului Cantacuzino-Grănicerul (1869-1937) ne-a lăsat, între alții, Mircea Eliade ("Mitul Generalului", în *Buna Vestire*, anul I, nr. 189, 14 octombrie 1937, p. 2; generalul murise pe 9 octombrie): "Generalul Cantacuzino, născut și crescut cu o respirație medievală, fiind unul dintre foarte rarii contemporani care păstrase înțelesul cuvintelor de «bărbăție», «demnitate», «credință», a fost ursit să-și împlinească munca în mijlocul unei societăți fără tradiție eroică și fără simțul onoarei [...] în mijlocul unei asemenea societăți – scursori balcanice, dezrobiții sloboziilor, iobagi neînvățați cu libertatea, slugi, argați și arnăuți – Generalul Cantacuzino cobora parcă din legendă. *Nici un complex de inferioritate*, o demnitate aristocratică, bărbătească, românească [...] Mitul Generalului Cantacuzino a fost preluat și fructificat de lumea nouă, legionară, în care viața sa de magnific precursor nu mai e privită ca o curiozitate psihologică sau socială, ci e înțeleasă și urmată firesc, cu admirație, dar și cu dragoste. Tinerii care își încep viața pregătindu-se de moarte alcătuiesc astăzi marea familie românească în care virtutea și bărbăția pre-fanariote, realizate de Generalul Cantacuzino, luminează destinele veacului întreg" (reprodus în volumul *Textele "legionare"*..., ed. cit., pp. 60-62).

12. *Op. cit.*, pp. 14-15.

13. Nicolae Totu e aici mai amănunțit: "Generalul trage spada din teacă. O apucă de mîner și de vîrf și o arcuiește [...] «Am purtat-o prin bătălii»" (*Însemnări de pe front*, ed. cit., p. 18).

14. *Op. cit.*, pp. 17 și 18.

15. De aici înainte, generalul Zizi Cantacuzino, prea în vîrstă pentru a mai duce lupta în tranșee (avea 67 de ani), este nevoit să se despartă de "băieții lui".

16. Era faimos și un altul, de inspirație franceză, *La Madelón*, un fel de *Lili Marleen* al legionarilor din *Tercio*. E de reținut și cunoscuta deviză: *Legionarios a luchar, legionarios a morir*.

17. Alexandru Cantacuzino, *Opere complete*, Colecția "Omul Nou", f. l. [se pare, reeditare la Miami Beach a ediției scoase la München, în 1969], 1990, pp. 159-161. Memorialul din Spania, *Pentru Christos*, apăruse inițial la București, în 1937, și a mai fost retipărit separat în Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1952. Este antologat și în dosarul nostru.

18. Unde mai tîrziu se va ridica, de către exilul legionar, Căminul "Moța-Marin", rămas astăzi într-o situație patrimonială incertă.

19. Unde astăzi se înalță monumentul menționat mai sus, a cărui soartă este iarăși neclară, după decesul ctitorilor și proprietarilor inițiali ai locului.

20. "Între acești doi oameni [Moța și Marin], atît de deosebiți ca temperament, se închegase o legătură frățească, o legătură care pornea de atunci, de la Jilava [episod din 13-29 decembrie 1933 – n. n.], de cînd stătuseră toți trei împreună cu Sterie Ciumetti [legionar macedonean, asasinat de poliție în noaptea de 29 spre 30 decembrie 1933 – n. n.], o legătură care avea să-i ducă îmbrățișați în mormînt", scria Mihail Polihroniade [el însuși asasinat mai tîrziu, în noaptea de 21 spre 22 septembrie 1939, în lagărul de la Rîmnicu Sărat, laolaltă cu patru dintre supraviețuitorii echipei din Spania: Al. Cantacuzino, Gh. Clime, B. Dobre, N. Totu] în biografia lui Vasile Marin publicată în *Cuvântul Studențesc* din ianuarie-februarie 1937 (cf. și *Crez de generație*, ed. cit., p. 235).

21 "*... Nicolae Totu, qui, dans son livre «Notes du front», a laissé la chronique la plus détaillée de ces événements. On peut vraiment considérer Nicolae Totu comme le chroniqeur de l'expédition légionnaire en Espagne*" (Horia Sima, *Histoire du Mouvement Légionnaire*, Editura Dacia, Rio de Janeiro, 1972, p. 289; există și o traducere românească a cărții, scoasă în condiții jalnice la Editura Gordian din Timișoara, în 1994, pe care ezit s-o folosesc).

22. Anul XII, nr. 1-4, ianuarie-februarie 1937. Aici se regăsesc și biografiile lui Ion I. Moța și Vasile Marin, alcătuite de A. Vântu și respectiv M. Polihroniade (pe ele se întemeiază și cele publicate – față în față – în *Puncte cardinale*, anul IV, nr. 37, ianuarie 1994, pp. 4-5, actualizate redacțional, sub titlul generic "Legende vii – Cruciații secolului XX").

23. Regăsim această imagine metaforică în ultima strofă a *Imnului Moța-Marin* (versuri: Radu Gyr; muzica: Ion Mânzatu): "*Moța, Arhanghel și munte,/ Marin ca o flacără mare*" (cf. *Cîntece legionare*, Colecția "Europa", München, 1977, p. 12, sub titlul "Cîntecul eroilor Moța-Marin"; reproducere a primei ediții, din 1937, apărute la București; textul și notele sînt reproduse și în dosarul nostru).

24. *Op. cit.*, pp. 165-171. Pr. Dumitrescu-Borșa precizează: "Moța are piciorul stîng despicat și pieptul ciuruit de schije, iar Marin – capul și pieptul. Mi se îngăduie să merg cu morții noștri, să stau de veghe și să fac rugăciuni pentru ei" (*loc. cit.*).

anunţa el cu îngrijorare), deplingînd cu obidă ostilitatea anumitor organe de presă chiar pretins naţionaliste ("Un preot creştin ortodox merge îmbrăcat în odăjdii să moară pentru apărarea Bisericii catolice, culcată la pămînt de ura comunistă. Sînt foi româneşti care se fac că nu înţeleg măreţia acestui gest! 7 tineri, floarea şi mîndria generaţiei noastre, merg să lupte pentru Hristos, la mii de kilometri de pămîntul ţării [...] Sînt foi care nu înţeleg, româneşti!") şi îndemnîndu-i pe legionari să se pătrundă de pilda eroică a celor şapte voluntari ("Iar voi, legionari din toată România aceasta putredă a politicienilor, să ştiţi că secretul victoriei voastre stă în gestul acestor 7 camarazi, adică: la fel cu ei, [să stăm] cu toţii gata de moarte, înfruntînd uneltirile nenumăraţilor mişei"). O săptămînă mai tîrziu, revenea cu tragicul mesaj: "Legionari, Ion Moţa, întemeietor al Mişcării Legionare, preşedinte de onoare al studenţimei române, şi Dr. Vasile Marin, comandant legionar, şeful organizaţiei Capitalei, amîndoi după 14 ani de chinuri, lovituri şi închisori, îndurate pentru credinţa în neamul românesc, au adormit pentru totdeauna pe frontul de la Majadahonda, întru apărarea Mîntuitorului Iisus Hristos. Vestea sfîşietoare a căzut ca un trăznet peste noi [...] Generalul Cantacuzino pleacă mîine să readucă în ţară trupurile lor [...] Duminică, 17 ianuarie 1937, se vor face slujbe religioase în biserici. Dumnezeu să primească jertfa lor"[25].

După cîteva zile, sosesc la Toledo generalul Cantacuzino şi inginerul Virgil Ionescu, însărcinaţi de Codreanu să se ocupe cu organizarea convoiului de întoarcere. Martirii români primesc onoruri militare. In cuvîntul de despărţire, generalul Cantacuzino *spune* (cuvinte redate, între alţii, de Bănică Dobre), milităreşte şi creştineşte, încercînd să transfigureze tragedia (iar nu "s-o exploateze politic", cum au interpretat jigodiile): "...din şapte, au căzut doi, scoşi din luptă alţi doi [*Bănică Dobre şi Nicolae Totu: primul rănit, al doilea grav bolnav – n. n.*]: gestul nostru simbolic a fost împlinit şi sîntem mîndri că am luptat alături de Dvs., pentru Cruce şi pentru civilizaţie. Sufletele lui Moţa şi Marin plutesc printre noi şi îmi şoptesc să *nu* dau acestei înmormîntări un caracter de jale, ci unul de sărbătoare naţională". Intoarcerea s-a făcut pe ruta Franţa-Belgia-Germania-Polonia, cu onoruri primite pe tot parcursul.

Trenul a *intrat* în ţară pe la staţia de frontieră Ghica-Vodă, în ziua de 9 februarie 1937, întîmpinat de elita legionară (în frunte cu Codreanu însuşi), de rudele celor căzuţi şi de "lume imensă, îngenuncheată" (Bănică Dobre). La ora 6 dimineaţa, generalul Cantacuzino îi dă lui Codreanu un raport laconic, în stilul menţionat. După o scurtă ceremonie, trenul mortuar se îndreaptă spre capitală, dar pe un traseu lung şi ocolit, sfidînd dorinţa oficialităţilor de a se evita manifestările prea extinse şi incitarea "misticismului popular"[26]. Sînt străbătute toate marile provincii istorice ale României: Bucovina de Nord şi Moldova (pornind de la Cernăuţi, cu cea mai importantă oprire la Roman), Transilvania (Cluj, Orăştie – locul de origine al lui Moţa, Sibiu), Oltenia şi Muntenia (Rîmnicu Vîlcea-Slatina-Piteşti-Bucureşti)[27]. În gări, lume pestriţă – de la vlădică la opincă – plînge, îngenunchează în zăpadă, se roagă şi cîntă. Convoiul este însoţit iniţial de aproximativ 60 de preoţi, dar numărul lor creşte pe drum. La Roman, Cluj şi Sibiu ies în întîmpinare episcopii locului, cu binecuvîntări şi oraţii arhiereşti (martorii păstrînd o amintire aparte vicarului mitropolitan de la Sibiu, P. S. Vasile [Stan] Răşinăreanul, ulterior episcop al Mara-mureşului). Trenul intră în Bucureşti (Gara de Nord) la 11 februarie. Catafalcul destinat sicrielor sigilate tronează într-o mare de capete. La serviciul funerar oficiază peste o sută de preoţi. După slujba religioasă, legionarii prezenţi (aprox. 50000, după H. Sima) depun faimosul "Jurămînt Moţa-Marin" (conceput de Codreanu însuşi, în stil de ordin militar-religios, susceptibil să sperie firile mai pozitiviste)[28]. Pe 12 februarie, într-o formulă asemănătoare, însă mai detaliată[29], vor jura "gradele legionare", în Biserica Sf. Ilie-Gorgani[30] (unde au fost depuse cele două sicrie şi s-a oficiat o slujbă de un fast aparte, ca şi în ziua înmormîntării, cu trei sau patru mitropoliţi şi episcopi, în frunte cu Î. P. S. Nicolae [Bălan] al Ardealului[31], şi cu peste două sute de preoţi). Înmormîntarea propriu-zisă a avut loc pe 13 februarie (la exact o lună de la moartea celor doi), fiind precedată de o lungă procesiune pe străzile capitalei, ce a pornit dimineaţa de la Sf. Ilie-Gorgani şi a ajuns abia spre seară la Casa Verde[32], unde se hotărîse înhumarea, sub un soi de baldachin de lemn ("mausoleu") ridicat în grabă (lucrările începuseră la 1 februarie) şi cam greoi, distrus de o descărcare electrică în vara aceluiaşi an, refăcut mai trainic, dar ulterior risipit de *tot* (ca şi rămăşiţele eroilor). La Bucureşti, ceremoniile au durat, deci, trei zile[33]. Redau aici două prezentări sintetice, din unghiuri de vedere total diferite, ale evenimentului privit în ansamblu. Dumitru Banea (1911-2000), ţăran din Vurpăr cu grad de comandant legionar, fratele fostului şef legionar al Ardealului, dr. Ion Banea, relatează [parantezele drepte îmi aparţin]: "Trenul ajunge în Bucureşti, unde o imensă mulţime aşteaptă sicriele celor doi dragi camarazi. Sînt duşi la Biserica Sf. Ilie-Gorgani, de unde se formează cortegiul, după slujba religioasă făcută de doi mitropoliţi şi un episcop: Î. P. S. Mitropolit Bălan al Ardealului, Î. P. S. Mitropolit Gurie al Basarabiei [*alte surse îl omit pe Mitropolitul Gurie, dar îl pomenesc pe P. S. Veniamin*[34],

---

25. Pentru ambele circulare, a se vedea Corneliu Zelea Codreanu, *Circulări şi manifeste: 1927-1938*, ed. a V-a [reimprimare după ed. a II-a, corectată şi întregită], Colecţia "Europa", München, 1981, pp. 117-118. *Cf.* şi a treia secţiune a dosarului.

26. În tradiţia bisericească, dar şi în conştiinţa populară, martirajul se învecinează – şi chiar se identifică, în numeroase cazuri – cu *sfinţenia*. N-au lipsit de altfel, mai aproape de noi, voci care să ridice problema sanctificării lui Moţa şi Marin. În ianuarie 1993, revista *Gazeta de Vest* a iniţiat o anchetă pe tema: "Biserica despre jertfa lui Moţa şi Marin". Parte din răspunsurile la această anchetă au fost publicate în *Almanahul "Gazetei de Vest"* pe 1994 (pp. 164-170). Să reţinem două opinii dintre cele mai autorizate (formulate nu fără "diplomaţie bizantină"): "Jertfa acestor doi băieţi viteji are semnificaţia unei ofrande aduse lui Dumnezeu de poporul român [...] Această faptă de jertfă supremă pentru creştinism a lui Ion Moţa şi Vasile Marin a meritat să fie cinstită – destul de tîrziu, la trei ani de la înlăturarea comunismului! – printr-un parastas prin care să se pomenească sufletele celor doi martiri ai Crucii [...] şi să se atragă atenţia poporului nostru asupra semnificaţiei majore a acestei jertfe" (părintele Dumitru Stăniloae); "Biserica Ortodoxă Română are datoria sacră ca eroii Neamului jertfiţi pe altarul Crucii – iar printre aceştia un loc de frunte îl ocupă, desigur, Ion Moţa şi Vasile Marin – să fie pomeniţi împreună cu sfinţii" (părintele Constantin Galeriu).

27. Am menţionat aici doar localităţile mai importante, pentru a da o idee asupra traseului urmat, dar opriri şi ceremonii s-au făcut în numeroase alte locuri. Cele mai lungi şi mai fastuoase au fost totuşi cele de la Roman, Cluj, Orăştie, Sibiu şi, se înţelege, Bucureşti.

28. "Moţa şi Marin! Jur în faţa lui Dumnezeu, în faţa jertfei voastre sfinte pentru Hristos şi Legiune, să rup din mine bucuriile pămînteşti, să mă smulg din dragostea omenească şi, pentru învierea neamului meu, să stau, în orice clipă, gata de moarte. Jur!" (cf. *Circulări şi manifeste*, ed. cit., p. 210). A nu se confunda cu jurămîntul legionar curent (inclus în *Cărticica şefului de cuib*), despre care s-a făcut dezbatere la procesul lui Codreanu din mai 1938 (*cf.*, de pildă, *Din luptele tineretului român: 1919-1939*, Editura Fundaţiei Buna Vestire, Bucureşti, 1993, pp. 391-392): "Să ne rugăm lui Dumnezeu. Să ne ridicăm cu gîndul la sufletele martirilor Moţa, Marin, Sterie Ciumetti şi ale tuturor camarazilor noştri căzuţi pentru Legiune sau morţi în credinţa legionară. Să credem în învierea României legionare şi în sfărmarea zidului de ură şi de mişelie care o împresoară. Jur că nu voi trăda niciodată Legiunea!" ("S-a făcut mult zgomot în jurul acestui jurămînt. Şi nepricepîndu-se că un legionar îl prestează pentru că este pătruns şi crede în Legiune, iar nu pentru că a jurat ar fi el legat de sufletul Mişcării", încercase să explice Codreanu, în aceeaşi împrejurare).

29. "1. Să trăim în sărăcie, ucigînd în noi poftele de îmbogăţire materială. 2. Să trăim o viaţă aspră şi severă, cu alungarea luxului şi a îmbuibării. 3. Să înlăturăm orice încercare a exploatării omului de către om [formulare cam nefericită, pe atunci poate ingenuă, dar insuportabilă astăzi, după lunga experienţă comunistă – n. *n.*]. 4. Să jertfim permanent pentru ţară. 5. Să apărăm Mişcarea Legionară, cu toată puterea noastră, împotriva a tot ceea ce ar putea s-o ducă pe căi de compromisuri sau compromitere, sau împotriva a tot ceea ce ar putea să-i scadă măcar înalta linie morală. Moţa şi Marin, jurăm!" (*ibidem*, pp. 121-122).

30. Considerată pînă astăzi "Biserica Legiunii" (vezi foto în pagina de faţă).

31. Lunga şi impresionanta rugăciune rostită de înaltul ierarh la căpătîiul celor doi martiri este reprodusă integral de dr. Flor Strejnicu în volumul *Creştinismul Mişcării Legionare*, Editura Imago, Sibiu, 2000 [ed. a II-a: 2001], pp. 222-224 (după revista *Solia* din 21 martie 1937), de unde am preluat-o şi în dosar.

32. Noul sediu al Legiunii, din Bucureştii Noi (clădirea mai există şi astăzi), unde Codreanu îşi avea acum domiciliul bucureştean permanent. (Era prima oară cînd avea o casă a lui, în care n-a apucat să locuiască însă decît vreun an şi jumătate!)

33. Descrierea cea mai amănunţită, dincolo de subiectivismul implicit, rămîne cea a lui Horia Sima (*op. cit.*, pp. 307-320), însoţită şi de cîteva fotografii.

34. Este vorba, desigur, de Veniamin Pocitan (1870-1955).

vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor] și P. S. Episcop Vartolomeu [Stănescu] al Olteniei [Rîmnicului]. Această manifestare, încă nemaiîntîlnită în România, în disciplină de fier, într-o ordine și frumusețe nemaivăzute, au arătat Bucureștiului și țării întregi puterea Mișcării noastre, dar și hotărîrea dușmanilor de a ne distruge. Carul mortuar era tras de 80 de fruntași ai Mișcării, în cămăși verzi. Căpitanul, familiile morților, Senatul legionar și gradele legionare urmau cortegiul, cîteva sute de preoți, apoi studențimea și, la urmă, legionari [simpli] și simpatizanți. Pe ambele margini ale străzii erau încolonați studenții legionari. La vederea acestei manifestații, oamenii priveau cu capul descoperit, unii cu bucurie, alții îngroziți de forța Mișcării"[35]. Iar Francisco Veiga (n. 1958, Madrid), profesor de Istorie contemporană la Universitatea Autonomă din Barcelona, scrie în teza sa de doctorat, onorabil documentată: "Șocul a fost uriaș. Cortegiul a străbătut centrul orașului, cu o gigantică cruce [vie] în frunte, formată din legionari în uniformă, și patru sute de preoți care cîntau psalmi. Erau de față mai multe sute de țărani și, printre ei, transilvănenii sunau din buciume acorduri funebre, triste și profunde. Nu lipseau nici reprezentanții diplomatici ai statelor și partidelor totalitare, și chiar soldați din Garda Regală [să precizăm că chiar un membru al Casei Regale, Principele Nicolae, era simpatizant legionar]. Cortegiul funerar, lung de patru kilometri, a paralizat circulația din centrul capitalei, peste care cădea o ninsoare deasă. Stilul Legiunii invadase străzile, dînd o lecție de neuitat «frivolului» București"[36].

Pe 13 ianuarie următor, marcînd un an de la jertfa legionară din Spania, Căpitanul, printr-un ordin special, va înființa "Corpul Moța-Marin", un fel de unitate de elită, putînd număra pînă la 10000 de membri, în fruntea căreia îl numește pe prințul Al. Cantacuzino. Faptul a rămas pur simbolic, căci plutea deja în aer marea prigoană. În seara zilei de 17 aprilie Codreanu va fi arestat și nu va mai cunoaște libertatea pînă la moarte (30 noiembrie 1938). Legionarii încep să fie vînați pretutindeni, elita Mișcării este concentrată în lagăre (Miercurea Ciuc, Rîmnicu Sărat, Vaslui) și începe așa-numita "decapitare"; primul grup de victime este cel de la Tîncăbești (Căpitanul, Nicadorii, Decemvirii); apogeul criminalității de stat (cred că fără corespondent, pe timp de pace, în vreo țară civilizată din Europa secolului XX) este atins în așa-numita "noapte legionară a cuțitelor lungi" (21 spre 22 septembrie 1939), cînd (ca răspuns la "răzbunarea Căpitanului" – asasinarea "călăului" Armand Călinescu – înfăptuită de o echipă formată în Germania, sub conducerea avocatului Miti Dumitrescu) se ordonă, printr-o hotărîre comună a Palatului și Guvernului, masacrarea celor internați în lagăre, precum și a cîte 3 legionari din fiecare județ al țării[37], ale căror trupuri să fie expuse în piețele publice (cum se procedase deja la București cu cei nouă "Răzbunători"). Sînt exterminați astfel 252 de legionari aleși pe sprînceană: 44 în lagărul de la Miercurea Ciuc, 32 în cel de la Vaslui, 13 în cel de la Rîmnicu Sărat, 7 la Spitalul Militar din Brașov, 10 în București și 153 în restul țării. La Rîmnicu Sărat piere și prințul Cantacuzino, comandantul "Corpului Moța-Marin", precum și alți trei supraviețuitori ai echipei din Spania (Gh. Clime – schingiuit groaznic înainte de a fi împușcat, Bănică Dobre și Nicolae Totu)[38]. "Războiul civil" *de acasă*, cenușiu și pervers, purtat fără tancuri și fără tranșee, s-a dovedit, în cele din urmă, încă mai necruțător...

(Va urma)

---

35. Dumitru Banea, *Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995, p. 53. Iată și scurta continuare: "Cel dintîi care ia atitudine dușmănoasă este N. Iorga. Se deplasează în grabă la guvern, intră în sala de ședințe și îi apostrofează pe miniștri: «Ce faceți măi, dormiți? De ce nu luați măsuri imediate și severe? Nu vedeți, Codreanu e stăpînul Bucureștiului!». Îi răspunde prim-ministrul Tătărescu: «Nu vă agitați, Domnule Profesor, e o manifestare religioasă ». «Lasă că vedeți voi!»".

36. Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier: 1919-1941. Mistica ultranaționalismului*, trad. rom. Marian Ștefănescu, Editura Humanitas, București, 1993, p. 231. Autorul conchide că acest "șoc uriaș" a sporit nu doar popularitatea, ci și efectivele Mișcării, care în luna ianuarie 1937 ar fi avut 12000 de cuiburi (cu circa 96000 de militanți), iar în luna decembrie a aceluiași an – 34000 de cuiburi (cu circa 272000 de militanți). Pe de altă parte, din 10000 de preoți cîți erau în țară, 2000 ar fi făcut parte din Legiune (căutînd în ea, vezi Doamne, "dinamismul și capacitatea de mobilizare socială care lipseau ortodoxiei creștine"), ca să nu mai vorbim de "foarte însemnata afluență de intelectuali". Acestea sînt însă cifre greu de verificat (chiar rotunjimea lor este suspectă!), indiferent dacă le-au avansat și alții ("profesionistul" Armin Heinen sau "amatorul" Sergio Miranda Carrington; *cf.* notele 70 și 71 de la p. 242 a ediției românești). Altminteri nu se poate nega ascensiunea spectaculoasă a Legiunii, dovadă stînd și rezultatul de la ultimele alegeri libere din România Mare (decembrie 1937), cînd legionarii au obținut un neașteptat 15, 5 % din voturi (ceea ce a răsturnat, practic, situația politică a țării, făcîndu-l pe Carol II să recurgă la instaurarea dictaturii regale).

37. În unele locuri însă, din exces de zel, au fost uciși și cîte 4...

38. Pentru soarta celui de-al cincilea (preotul Dumitrescu-Borșa), vezi aici nota 8.

"Șocul a fost uriaș. Cortegiul a străbătut centrul orașului, cu o gigantică cruce [vie] în frunte, formată din legionari în uniformă, și patru sute de preoți care cîntau psalmi. Erau de față mai multe sute de țărani și, printre ei, transilvănenii sunau din buciume acorduri funebre, triste și profunde. Nu lipseau nici reprezentanții diplomatici ai statelor și partidelor totalitare, și chiar soldați din Garda Regală. Cortegiul funerar, lung de patru kilometri, a paralizat circulația din centrul capitalei, peste care cădea o ninsoare deasă. Stilul Legiunii invadase străzile, dînd o lecție de neuitat «frivolului» București" (FRANCISCO VEIGA)

ELOGIU CĂRŢII MĂRTURISITOARE

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris [...]
Şi paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.
(T. Arghezi, "Ex libris")

În România, detenţia politică s-a practicat şi înainte de aducerea la conducerea ţării de către armatele U. R. S. S. a comuniştilor. Amploarea acţiunilor represive de atunci nu le-a conferit însă acelora caracterul de fenomen de masă. Aceasta s-a întâmplat numai după Conferinţa de la Yalta (februarie 1945), când Stalin a dispus după bunul său plac de spaţiul nostru geografic şi a putut să-şi instaleze aici un guvern prosovietic.

În această situaţie, Opoziţia a căpătat un rol decorativ la început şi a încetat definitiv să mai existe când comuniştii au pus mâna pe toate pârghiile puterii. Orice împotrivire era energic sancţionată, iar "nesupuşii" luau calea temniţei. Privarea de libertate a devenit obişnuita metodă de convingere a organelor de Securitate când ministru de Interne era Teohari Georgescu, iar teroarea era gestionată (i)moral de către agentul N.K.V.D. Alexandru Nicolschi. Acestuia i-a aparţinut experienţa ucigaşă numită cu cinism "reeducare", începută la Suceava, continuată la Piteşti, Gherla şi Aiud, şi încheiată în 1964.

O însemnată parte din elita acestui nefericit popor s-a pierdut în vasta reţea de lagăre şi închisori, găsindu-şi sfârşitul în gropile comune, fără cruce la căpătâi. Tineretul român a plătit şi el bir greu de sânge şi suferinţă, rărindu-i-se dramatic rândurile. Toată ţara fusese transformată într-o imensă puşcărie, mereu mai hulpavă şi mai flămândă de trupuri nevinovate. România intrase în cea mai neagră parte a istoriei sale. O viziune apocaliptică alunga orice gând senin, întuneca privirile oamenilor, rărindu-le zâmbetele. Se mai râdea cu poftă la bancul politic. Defulare. Câţi dintre cei care trăiesc astăzi mai credeau într-o apropiată schimbare? Câţi dintre cei care au supravieţuit lagărelor morţii mai puteau crede că într-o bună zi îşi vor putea înfăţişa în scris "trecerea prin iad" – cum şi-a intitulat Ion Pantazi calvarul?

Şi totuşi minunea s-a produs, dovedind că numai împărăţia lui Dumnezeu este veşnică. Presa a devenit brusc permisivă, iar editurile s-au scuturat de monitorizarea tiranică a cenzurii de partid. Sub binefăcătirul soare al libertăţii jinduite, florile temniţelor n-au întârziat să-şi facă apariţia în standurile librăriilor. Pe lângă consacraţii Nichifor Crainic, Radu Gyr, Pericle Martinescu, N. Steinhardt, Paul Goma, I. D. Sârbu, Marcel Petrişor, Andrei Ciurunga sau Teodor Mihadaş, au apărut nume "noi" ca Ion Ioanid, Ion Pantazi, Gh. Stănescu, Aspazia Oţel Petrescu, Nicu Dascălu, Sergiu Grossu, Nicole Valéry-Grossu, Traian Popescu, Demostene Andronescu, Liciniu Faina, Zahu Pană, Părintele Ţepordei, Părintele Brânzaş, Niculae Fuiorea, Achile Sari, Adriana Georgescu, Radu Mărculescu şi încă mulţi alţii.

După fiecare carte citită am simţit nevoia să-l caut şi să-l îmbrăţişez smerit pe autor, şi regret că n-am putut să o fac decât de puţine ori. Cum să ne exprimăm respectul faţă de aceşti martiri care nu au avut altă vină decât aceea că şi-au iubit ţara şi că n-au vrut să se plece în faţa călăilor, preferând o moarte demnă unei vieţi plătite cu laşitate? Fiecare carte este un certificat de suferinţă timbrat cu lacrimi şi sânge. Oare "discreţia" cu care sunt tratate de către condeiele cu autoritate să fie dreapta lor răsplată? Să se mulţumească autorii lor doar cu fericirea că au fost contemporani în ale scrisului cu Dumitru Popescu, cel poreclit (blasfematoriu) "Dumnezeu", sau cu generalul Pleşiţă, despre a căror apariţie în librării presa totuşi s-a sesizat?

Este adevărat că aceşti noi truditori ai cuvântului nu par a fi postmodernişti, iar virtutea lor este mărturisirea cinstită. Metaforele, prezente cât trebuie, nu trec înaintea adevărului. Soljeniţîn este cinstit în ţara lui chiar de la *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*, el fiind de asemeni un mărturisitor şi nu un scriitor de ficţiune. Să fie oare astăzi autenticul un cusur, iar duioşia şi omenia nişte note desuete, într-o lume preocupată doar de temeiurile materiale ale vieţii? Nu este oare minunată ridicarea fostelor umbre în zdrenţe peste condiţia umilă ce le-a fost impusă ani în şir şi ieşirea lor în lume cu cărţi bine concepute, frumos lucrate, îmbietoare prin seriozitatea lor delicată, chiar dacă citindu-le ne ajung la urechi gemete şi zornăit de lanţuri? Cine ar fi crezut că în celule pestilenţiale şi în hrube imunde, în care s-ar fi sufocat chiar dihorul, au prins contur pagini de o frumuseţe tulburătoare, vrând să confirme parcă versul lui Blaga: *Nu ştii/că numa'n lacuri cu noroi în fund cresc nuferi?*

Descoperim acum un nou gen de memorialistică: sobră, aspră, directă; lipsesc şuetele la o cafea, lipsesc mondenităţile, lipsesc amintirile romantice care fac deliciul visătorilor. Sunt pagini scrâşnite, de durere şi revoltă, de obidă, de cumpănă, de frică să nu se frângă sufletul. Mă îndoiesc că beneficiind de confortul oferit de zarca de la Aiud ar mai putea avansa cineva ideea nevaccinată că nu ar trebui să li acorde statut de deţinut politic tuturor celor încarceraţi pentru motive politice. E cam aceeaşi poveste cu neacordarea cobeligeranţei armatei române la încheierea celui de-al doilea război mondial.

Cărţile foştilor deţinuţi politic au valoare. Inclusiv literară. Sordida puşcărie a fost, în felul ei, o casă de creaţie. Deşi jegoasă, împuţită, neconfortabilă şi pe deasupra păzită şi condusă de brute, ea nu a crescut nişte bieţi versificatori sau nişte povestitori lipsiţi de duh. Dimpotrivă. În diverse publicaţii aflăm unele fragmente de roman slăbuţe sau poezii mai puţin inspirate, care au însă comentatori şi astfel sunt "recomandate" cititorilor. Oare nu li s-ar cuveni şi cărţilor de care vorbim o astfel de favoare? Desigur, nu este treaba cititorului să-i recomande scriitorului/criticului ce să scrie. Ne cerem iertare că îndrăznim să avansăm o sugestie, dar o facem cu oarecare temeiuri: presa a creat eroi de minge, de box, de lupte, de muzică facilă sau de inginerii financiare; Partidul Comunist Român şi-a creat eroii săi (nu-i mai amintim, îi cunoaştem); puţine familii din România nu au avut în sânul lor un deţinut politic.

Creatorii acestor cărţi sunt înşăşi eroii întemniţaţi de către comunişti pentru dârzenia şi atitudinea lor curajoasă. Iată pentru ce credem că merită alt tratament decât acela de Cenuşăreasă. *Habent sua fata libelli*. Da, dar destinul lor este hotărât de cititori, iar aceştia trebuie să fie îndrumaţi şi îndemnaţi. Destinul lor trebuie... ajutat.

Tinerii care îşi pun întrebări cu privire la istoria recentă a poporului nostru trebuie să afle ce coşmar au trăit bunicii lor, trebuie să afle cine a trimis la moarte atâţia oameni de valoare ai ţării, trebuie să ştie cine ne-a decapitat armata. Nu cumva lectura acestor cărţi ar conduce tocmai la punerea pe rol a procesului comunismului, o chestiune mult trâmbiţată, dar de care se vorbeşte tot mai rar şi cu glas tot mai scăzut?

Numai în Biblie mai găsim astfel de adevăruri simple, exprimate atât de convingător şi fără emfază. Sunt pagini în aceste cărţi care te fac să te ruşinezi că te plimbai sub cerul liber, că ascultai glasul păsărilor în pădure, că seara îţi puteai face lecturile în tihnă, în timp ce fraţi de-ai tăi zăceau nevinovaţi în puşcării, sub biciul călăilor, al gerului sau al soarelui nemilos de la sinistrul Canal. Dacă vibrăm la operele de imaginaţie, putem rămâne impasibili în faţa realităţilor crunte pe care aceste scrieri ni le înfăţişează cu fidelitate?

Dacă avem în cultura noastră o *Estetică a basmului* (G. Călinescu), ar fi oare o îndrăzneală prea mare a gândului care ar sugera o "Estetică a cărţii de temniţă"?

Este pe cât de incredibil pe atât de adevărat că, în atmosfera grea din infernul celulelor, parte din aceste cadavre vii (altfel decât cel al lui Tolstoi) aveau puterea să asculte adevărate prelegeri ale înţelepţilor cu care îşi împărţeau pustiul sufletesc, ciorba chioară şi ocările temnicerilor. Apreciau chiar ca privilegiu faptul că se aflau în compania unor Mircea Vulcănescu, Petre Ţuţea, Gh. I. Brătianu şi alţii de aceeaşi categorie.

Solidaritatea în închisoare ni se arată ca exemplară: *Jurnalul fericirii* al lui N. Steinhardt este doar una dintre mărturii. Poate s-ar cuveni să reflectăm la această nobilă latură umană, astăzi, când suntem dezbinaţi până la ură.

Am avut şi avem în Parlament personalităţi care au trăit experienţă de puşcăriaş. Unii dintre aceştia au scris şi înainte, şi mai scriu şi astăzi. Îmi vor ierta îndrăzneala sugerării unor articole despre noul fenomen cultural care este cartea de temniţă? Prestanţa şi credibilitatea de care se bucură ar folosi imens acestui nou gen de literatură.

Desigur, s-a scris despre unele cărţi, cele ale autorilor prestigioşi. Dar aceştia sunt puţini. Cei mulţi aşteaptă să fie şi ei băgaţi în seamă şi prezentaţi cititorilor.

D-l Virgil Ierunca ne-a dat o carte minunată despre Piteşti, la înălţimea talentului domniei sale. Atât numai că domnia sa a văzut doar omul care a văzut ursul... Ne-ar bucura nespus de mult dacă d-l Ierunca ne-ar da un volum în care să ne prezinte un buchet ales dintre cei care s-au încumetat să înfrunte exigenţa criticilor şi a cititorilor, punându-ne în pagină câte o felie de lagăr sau momente mai deosebite din "casa morţilor".

Avem datoria de a nu lăsa creatorilor acestor triste povestiri adevărate impresia că vorbesc în pustiu. Cărţile lor nu trebuie să zacă pe tarabe, aşteptând să fie cumpărate întocmai ca plăgile cerşetorilor expuse ca să stimuleze dărnicia. Îmi este greu să cred că şi în alte ţări care au îndurat teroarea de tip stalinist scriitorii lagărelor sunt trataţi cu atât de puţin respect, dar îmi este la fel de greu să cred că la noi ar fi cineva interesat – vorbesc de oamenii de condei – să ascundă strigarea unor adevăruri copleşitoare, neînlesnindu-le pătrunderea în conştiinţa publică printr-o mediatizare eficientă.

O mare bucurie mi-a dăruit scriitorul Pan Izverna care, în amplul eseu al domniei sale *Epifaniile poetului şi ale poeziei* (lucrare de referinţă în materie), a dedicat capitolul final al cărţii tocmai poeziei temniţelor.

Nu putem neglija caracterul documentar al acestor lucrări literare ale ultimului deceniu. Nicăieri nu s-a produs o adevărată înfrăţire între clasele/păturile sociale ca în închisorile comuniste create tocmai pentru a dezbina, a mortifica, a ucide. Şi parcă nicăieri bunătatea funciară a românului nu este scoasă mai bine în evidenţă. Acel "Să nu ne răzbunaţi!" al lui Mircea Vulcănescu a intrat deja în istorie.

Fenomenul "detenţiei politice" nu poate fi neglijat de istorici. Suntem siguri că această pleiadă a cronicarilor închisorilor va aduce o notabilă contribuţie la scrierea Istoriei contemporane. După cum suntem siguri că măcar unul dintre iluştrii noştri istorici se va învrednici să ne dăruiască şi o lucrare despre Stânga românească a anilor '50. Nu credem că nelegiuirile care au rănit poate definitiv fiinţa poporului nostru vor fi abandonate uitării. Ar fi de neiertat. Sperăm că nu va mai fi cultivată încă multă vreme minciuna prin omisiune, iar adevărul istoric ne va fi înfăţişat nevopsit, netrunchiat, SINE IRA ET STUDIO, spre cinstea celui ce va osteni în respectul realităţii.

Mai sperăm ca într-un manual de istorie să figureze şi numele celor mai reprezentativi dintre eroii puşcăriilor comuniste, în contrapartidă cu marii criminali reduşi la tăcere. Te cutremuri citind *Albumul martirilor genocidului comunist* întocmit de Cicerone Ioniţoiu. Te cutremuri şi te minunezi că pământul românesc a putut suporta atâta ticăloşie! Tocmai pentru ca România să nu mai cunoască asemenea silnicie şi pentru ca de pe harta ţării să fie şterse focarele crimei cu premeditare, astfel încât aceasta să nu mai arate ca un obraz sluţit de furuncule, cărţilor foştilor întemniţaţi trebuie să li se acorde mai multă atenţie, iar autorii lor – avocaţi, medici, ingineri, preoţi, scriitori, ofiţeri, etc. – să urce astfel în stima societăţii.

Sper ca aventura "cărţii de temniţă" să evolueze strălucit, dându-mi astfel optimismul de a refuza ca încheiere finalul aceleiaşi poezii argheziene: *Carte iubită, fără de folos/Tu nu răspunzi la nici o întrebare.*

Ion PARASCHIVESCU

BĂTRÂNILOR!

Bătrânilor,
ce dracu v-a apucat să trăiţi atât?!
Să tulburaţi cu fluturii amintirilor voastre
aerul de mediocră resemnare?
Pentru ce răniţi cu înţelepciune
sănătatea neşcolarizată şi necuviincioasă
a tânărului nou?
Cât timp veţi mai sta pe umerii celor ce muncesc
şi veţi sili STĂPÂNIREA
să vă expună silei publice,
purtându-vă prin fel de fel de procente meşteşugite?
Nu simţiţi că sunteţi prea mulţi şi pe prisos?
Vă conservaţi făptura cariată de ani
în liniştea odăii voastre, în care miroase a busuioc şi levănţică,
şi vă încăpăţânaţi să trăiţi între pereţi
cu candelă şi icoane,
care ne amintesc obsesiv trecutul,
făcându-ne să ne ruşinăm de prezent.
Dar muriţi dracului odată
şi luaţi cu voi cuvintele ca: respect, evlavie, gingăşie, discreţie,
modestie, recunoştiinţă, candoare, demnitate ş. a –
cuvinte pe care nepoţii voştri le vor găsi în dicţionar
cu specificaţia "învechit"!

ISLAMISMUL ÎNTRE ADEVĂR ȘI PREJUDECATĂ

(urmare din numărul trecut)

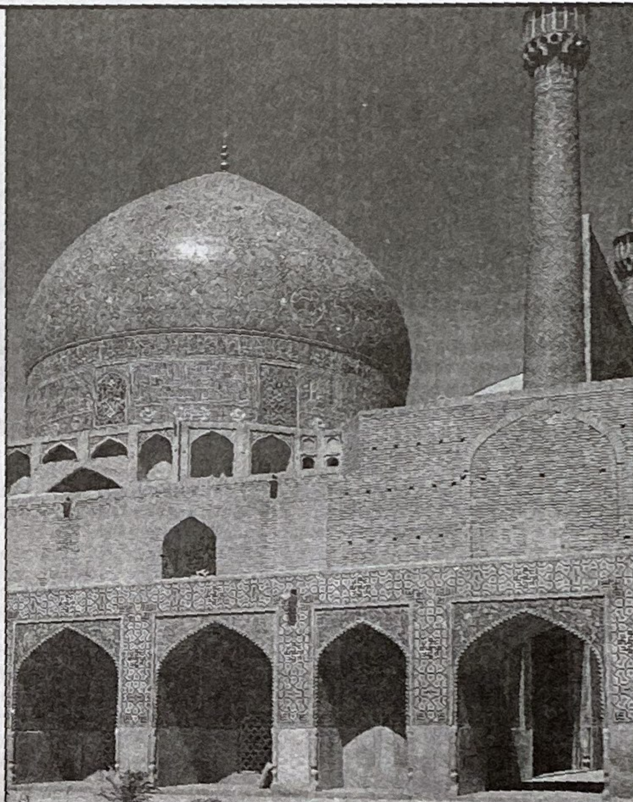
O încercare de caracterizare a noii dinastii – abbasizii, în comparație cu cea veche – omayazii, pune în evidență următoarele deosebiri esențiale între aceste două perioade din istoria Islamului. În primul rând, abbasizii s-au sprijinit pe populația orășenească, îndeosebi pe negustorii bogați, în timp ce omayazii și-au găsit reazemul în aristocrația arabă. În al doilea rând, forțele sociale de care s-a atașat noua dinastie erau non-arabe, cu precădere persane. Și în al treilea rând, ca urmare a noii compoziții a forțelor politice din punctul de vedere al apartenenței naționale, Imperiul abbasid încetează să mai fie un imperiu arab, așa cum fusese Imperiul omaiyad; el devine un Imperiu islamic, la care participă fără discriminări toate popoarele de confesiune musulmană.

Progresul economic înregistrat sub abbasizi a fost remarcabil, el constituind baza pe care s-a clădit splendoarea dinastiei. În urma refacerii sistemelor de irigație, agricultura s-a dezvoltat simțitor. Înlocuirea impozitului pe cap de locuitor printr-un impozit pe venit a înlăturat într-o bună măsură povara fiscalității, reforma având darul să favorizeze nivelul de trai al populației. Meșteșugurile au cunoscut un avânt fără precedent, atelierele atingând uneori proporțiile unor adevărate întreprinderi industriale. În aceeași măsură s-a dezvoltat comerțul în întregul Imperiu, cu vaste legături dincolo de hotare.

Pe acest fundament economic prosper s-a cristalizat o nouă ierarhie socială, în care se întrepătrund criteriile vechii societăți (cea organizată pe baza concepției medineze) cu noile criterii apărute ca necesități istorice în evoluția ulterioară a Islamului. Aparatul de stat a fost birocratizat, locul nobilimii arabe fiind luat de o nobilime a funcțiilor guvernamentale. În paralel cu ierarhia funcțiilor politice, populația orășenească avea propria ei ierarhie socială, criteriul de distincție fiind poziția economică deținută. Restul populației, alcătuit din triburi de beduini nomazi, din imensul rezervor de potențial uman al păturii rurale și din categoria numeroasă a sclavilor, întregește schița structurii sociale a Islamului din timpul abbasizilor.

Formele de viață spre care a evoluat lumea islamică în timpul abbasizilor constituie fenomene istorice firești, chiar dacă în raport de idealitatea Coranului au semnificația de abateri grave de la normele fundamentale prescrise de Profet. În acest context, una dintre abaterile de la spiritul tradițional cu consecințe grave pentru evoluția ulterioară a Islamului a fost transformarea Califatului dintr-o instituție de esență religioasă într-o guvernare laică. Începuturile acestei devieri fuseseră făcute de omaiyazi, dar abbasizii au împins procesul până la ultima lui consecvență. Păstrând demnitatea de pontifex maximus *pentru a putea folosi instituțiile religioase în scopul intereselor politice, ei au organizat conducerea Imperiului pe baze noi, după modelul monarhiei persane. Atât timp cât suveranii au dovedit calități pe măsura importanței demnității pe care o dețineau și au avut consilieri luminați, așa cum au fost vizirii barmecizi, regalitatea, în noua ei formă, a funcționat perfect. De îndată ce, în virtutea mecanismului succesiunii ereditare la tron, au apărut însă suverani incapabili, incapacitatea lor a avut drept consecință dereglarea întregului sistem, iar urmările nu au întârziat. Potențialul economic a scăzut, nemulțumirile populației au crescut, rapacitatea și ambițiile guvernatorilor provinciali scăpați de sub autoritatea conducerii centrale vor provoca mișcări de nemulțumire și revoltă. În același timp au loc lupte între pretendenții la tron, urmate adeseori de revoluții de palat. Pentru a face față primejdiilor din interior, califul Mutassim (832-842) a înființat o gardă personală alcătuită din mercenari turci și berberi. Curând însă comandanții gărzii vor deveni adevărații stăpâni ai palatului imperial. Trupele de pretorieni vor schimba suveranii după bunul lor plac, dispunând în voie de vistieria sărăcită a țării.*

În această atmosferă de frământări, a căror scenă era tocmai capitala statului, locul de unde ar fi trebuit să emane fluxul de autoritate către regimurile periferice ale Imperiului, provinciile au devenit teatrul unor stări de continuă agitație. Aspirațiile spre independență manifestate de unele populații, care nu și-au pierdut identitatea și specificul prin convertirea la mahomedanism, provoacă revolte împotriva puterii centrale. Diferitele orientări heterodoxe din sânul Islamului îmbracă forme politice, grăbind procesul de dezagregare. Guvernatorii provinciilor tind să devină conducători autocrați, subminând prin acțiunile lor autoritatea centrală. Practic, anul 1058 a însemnat ieșirea de pe scena istoriei a dinastiei abbaside. O dinastie de califi care a asigurat timp de trei secole unitatea lumii islamice, răstimpul în care, chiar dacă Imperiul nu a depășit trecutul prin impresionante fapte de arme și cuceriri precum cele din timpul califilor legitimi și a omaiyazilor, a fost realizat cadrul în care s-a dezvoltat marea cultură islamică. O cultură care nu numai că va supraviețui prăbușirii politice, dar va continua să se dezvolte, îmbogățind patrimoniul valorilor universale cu nepieritoare opere și înfăptuiri. Din păcate, însă, veacul nostru înrobit progresului tehnic și foarte puțin sensibil în fața valorilor spirituale, nu numai că privește evaziv cultura Islamului, dar o consideră inferioară în comparație cu civilizația Occidentului.

5. Califatul abbasid (750-1058)

Instalat calif, Abu al-Abbas a devenit stăpânul unui imperiu care se întindea de la Ind până la Oceanul Atlantic. El cuprindea nord-vestul Indiei, Belucistanul, Afganistanul, Turkmenistanul, Persia, Mesopotamia, Armenia, Siria, Palestina, Cipru, Creta, Egiptul și Africa de Nord. Numai Spania musulmană, la cârma căreia se instalase un descendent al omaiyazilor, nu i-a recunoscut autoritatea. Urât de locuitorii Damascului, nesigur în agitata Kufa, noul calif și-a stabilit capitala în orașul Anbar. Sprijinitorii săi, cei care-l ajutaseră să obțină victoria asupra omaiyazilor și care acum dețineau toate funcțiile de conducere, erau din punctul de vedere al originii și culturii precumpănitor persani. După ce *al Saffah* ("Însetatul de sânge", poreclă atribuită lui Abu al-Abbas din pricina îndârjirii cu care a urmărit și exterminat spița omaiyazilor) și-a potolit setea de sânge, la curtea sa s-a instalat o atmosferă de rafinament iranian. După un secol de umilință, Persia și-a biruit biruitorul.

Al Saffah a murit în 754, răpus de vărsat. Succesor i-a fost unul dintre numeroșii săi frați vitregi, Abu Djafar, fiul unei sclave berbere, care la suirea pe tron și-a luat numele de *al-Mansur*, "Victoriosul". De notat, pentru moravurile din perioada abbasidă, că din cei 37 de califi, cât a numărat această dinastie, numai trei nu au avut ca mamă o sclavă, aceasta ca o consecință a instituției concubinatului, care garanta legitimitate copiilor concubinelor. O modalitate prin care aristocrația musulmană își împrospăta continuu sângele prin intermediul hazardului legăturilor poligame.

Noul calif era în vârstă de 40 de ani când s-a urcat pe tron. Era un bărbat impunător și sobru, stăpân pe sentimentele sale, dușman al petrecerilor cu băutură, dar un protector mărinimos al literaturii, științelor și artelor. El și-a dedicat toată activitatea creatoare multiplelor sarcini admnistrative impuse de un imperiu de dimensiunile Imperiului islamic. A reorganizat guvernul și armata, dându-le o formă stabilă. Urmărea cu perseverență transpunerea în fapt a măsurilor adoptate. Din timp în timp, îi obliga pe demnitarii corupți, printre care se numărau și rude ale sale, să predea visteriei statului banii obținuți pe căi necinstite. La preluarea puterii, al-Mansur a instituit, după modelul persan, demnitatea de vizir, care va juca un rol foarte important în istoria epocii abbaside. Primul său vizir a fost Chalid, fiul lui Barmec, ai cărui descendenți, vizirii barmecizi, vor juca un rol important în istoria dinastiei abbaside. Al-Mansur și Chalid au stabilit capitala Imperiului la Bagdad (762), au creat ordinea și prosperitatea în stat, o situație ale cărei roade le va culege Harun al-Rașid.

După o guvernare binefăcătoare de 22 de ani, al-Mansur moare în timpul pelerinajului la Mecca. Urmașul său, al-Mahdi (775-785), și-a putut îngădui să fie mărinimos pe temeiul edificiului trainic construit de tatăl său. A grațiat răufăcătorii din temnițe, cu excepția celor foarte periculoși, a oferit, cu dărnicie,

fonduri pentru înfrumusețarea orașelor, a protejat cultura și a dovedit o remarcabilă competență în administrarea statului. Întrucât Bizanțul se folosise de perioada tulbure, când a avut loc schimbarea de dinastii, pentru a recuceri teritoriile de sub stăpânire arabă din Asia Mică, al-Mahdi a trimis în regiune o armată comandată de fiul său, Harun. Acesta i-a învins pe bizantini și i-a urmărit până sub zidurile Constantinopolului. Constrânsă de situația creată, împărăteasa Irina a cerut pace și a acceptat să plătească învingătorului un tribut anual de 70000 de dinari. Pentru meritele dobândite atât pe câmpul de luptă, cât și în tratatele diplomatice, tânărul Harun a fost denumit *al-Rașid*, adică "Cel Drept".

Cum anterior acestor evenimente al-Mahdi destinase ca succesor al său pe un alt fiu, al-Hadi, a decis să-și schimbe hotărârea și l-a desemnat pe Harun succesor. Al-Hadi, care comanda o armată în răsărit, a refuzat să accepte înlocuirea sa de la succesiune, fapt care l-a determinat pe al-Mahdi, însoțit de Harun, să pornească cu trupe împotriva lui, pentru a pune capăt rebeliunii. Dar înainte de a avea loc o ciocnire armată, al-Mahdi moare în vârstă de 43 de ani. La sfatul barmecidului Yahya, fiul lui Chalid, Harun l-a recunoscut de Hadi calif, iar pe sine ca moștenitor al acestuia. Însă, așa cum spunea înțeleptul Saadi, "zece derviși încap sub o pătură, în timp ce doi regi nu au loc într-o țară întreagă"; al-Hadi nu a acceptat soluția conciliantă oferită de Harun, ci l-a arestat și l-a azvârlit în temniță, numindu-l succesor la tron pe fiul său. Dar la scurt timp după aceste evenimente (786) al-Hadi moare. Zvonurile spun că ar fi fost asasinat de propria lui mamă, care îl prefera pe Harun. Devenit calif, Harun l-a numit pe Yahya vizir și astfel începe cea mai vestită domnie din istoria Islamului.

Legendele, și în primul rând cele *O mie și una de nopți*, îl înfățișează pe Harun ca pe un monarh plin de viață și cultivat, dar uneori despotic și impulsiv, deși de cele mai multe ori dădea dovadă de mărinimie și omenie. Documentele istorice îi recunosc toate aceste calități, cu excepția poftei de viață, accentuând în schimb cucernicia sa și comportamentul fără reproș de musulman ortodox, care făcea la fiecare doi ani pelerinajul la Mecca și își împlinea zilnic obligația față de rugăciunile prescrise. Există însă și autori care afirmă că-i plăcea băutura și că organiza adeseori petreceri, dar numai într-un cerc restrâns de prieteni. Avea șapte soții și mai multe concubine, care i-au dăruit 11 fii și 14 fiice, care cu excepția lui al-Emin, rezultat din căsătoria cu prințesa Zobaida, erau rezultați din legături cu sclave. La Bagdad, Harun al-Rașid cultiva în jurul său un grup strălucitor format din preoți, juriști, medici, gramatici, retori, dansatori, artiști și oameni de spirit. Nici o curte regală din întreaga istorie nu a reușit să adune în jurul monarhului atâtea spirite de elită precum cea din Bagdad.

Dar activitatea lui Harun nu s-a limitat la mecenat cultural. El participa activ la conducerea politică, avea renumele de judecător drept, iar la moartea sa s-au găsit în vistieria statului 48000000 de dinari, o sumă fabuloasă. În campanii se găsea în fruntea armatei și a păstrat intacte hotarele Imperiului. La toate aceste realizări, o contribuție substanțială a avut-o înțeleptul vizir Yahya. El s-a dovedit a fi unul dintre cei mai remarcabili oameni de stat din istoria Islamului. Dedicând admninistrației Imperiului toată forța sa creatoare, Yahya s-a îngrijit de păstrarea ordinii, a securității și de respectarea legilor. A construit șosele, poduri, hanuri, canale și a asigurat provinciilor un nivel ridicat de bunăstare. Dar în același timp s-a îngrijit și de prosperitatea familiei sale. Fiilor săi al-Fadl și Djafar le-a încredințat funcții înalte, în care s-au dovedit deosebit de eficienți, dar și retribuția primită era considerabilă. Se pare că aici trebuie căutată cauza care a pus capăt puterii barmecizilor. Istoricul Ibn Halduh este de părere că vizirul depășise limitele admisibile ale puterii pe care și-o poate îngădui un funcționar într-o monarhie orientală. În final, Harun i-a înlăturat pe Yahya și pe fiii săi, azvârlindu-i în închisoare. Averea lor, în valoare de 30000000 de dinari, a intrat în vistieria statului. La scurt timp după aceste tragice evenimente a murit și Harun. Bolnav fiind, a participat la reprimarea unei revolte în Chorasan. După ce capul răsculaților a fost prins și hăcuit mădular cu mădular în fața sa, și-a dat sufletul (809). Era în vârstă de 45 de ani.

Pentru a preîntâmpina un război de succesiune, înainte de a muri Harun a hotărât ca unul din fiii săi, al-Mamun, să guverneze provinciile de la răsărit de Tigru, iar cel de-al doilea fiu, al-Emin, să guverneze la Bagdad, ceea ce echivala cu funcția de calif. Pentru a întări înțelegerea, Harun i-a pus să semneze un protocol în acest sens și să jure în fața Caabei că îl vor respecta. Dar în ciuda acestor solemne angajamente, imediat după moartea lui Harun, al-Mamun și-a trimis armatele împotriva Bagdadului. Căpetenia oștilor sale, Tahir, a asediat capitala și după un asalt sălbatic, soldat cu distrugerea orașului, i-a trimis stăpânului său capul lui al-Emin. Deși inițial al-Mamun a fost contestat atât de Arabia, cât și de Siria (al-Mamun era fiul unei sclave, în timp ce al-Emin era fiul unei prințese), în 813 se proclamă calif și, după o serie de campanii pentru pacificarea provinciilor potrivnice, se va instala pe tronul califilor din Bagdad.

După învingerea tuturor acestor dificultăți, al-Mamun a preluat cu hotărâre conducerea Imperiului și istoria Islamului îi reține numele ca pe al unuia dintre marii califi, de aceeași talie cu al-Mansur și al-Rașid. Din consiliul său făceau parte reprezentanți ai tuturor religiilor din Imperiu, mahomedani, creștini, evrei și adepți ai lui Zarathustra, cărora le-a asigurat tot timpul domniei sale deplină libertate de credință și de practicare a cultului. Sub califatul său, sprijinul acordat artei, științei, literaturii și filozofiei a fost mai substanțial decât în timpul predecesorilor săi și ca urmare s-au înregistrat rezultate mult mai valoroase. Al-Mamun a achiziționat din Constantinopol, Alexandria și Antiohia operele filozofilor greci și a organizat un adevărat institut de lingviști și filologi care să le traducă în limba arabă. În dorința de a crea un climat cât mai favorabil progresului științific, a întemeiat la Bagdad o Academie de științe și un Observator astronomic. S-a stins din viață în 833, în vârstă de 48 de ani.

Fratele său Isaq al-Mutassim a devenit noul calif. Deși animat de bune intenții, era lipsit de geniul predecesorilor săi. Pentru siguranța sa personală, a organizat o gardă alcătuită din 4000 de soldați turci, asemănătoare cu garda pretoriană a împăraților romani. Consecința acestui neinspirat act a fost că în scurt timp și la Bagdad, ca odinioară la Roma, împărații au devenit prizonierii acestor mercenari. Obsedat de teama unei răscoale, al-Mutassim a părăsit Bagdadul și și-a construit reședință regală la Samara. Din 836 până în 892, Samara a fost atât reședința, cât și necropolă pentru opt califi abbasizi. Unul dintre urmașii săi, al-Mutawakhil (847-861), și-a dovedit cucernicia donând 700000 de dinari pentru construirea unei moschei. O sumă la fel de mare a fost cheltuită pentru noua reședință imperială. Pentru a-și procura banii necesari acestor edificii a împovărat populația cu biruri grele și a scos la mezat funcțiile publice. Fiul său, nerăbdător să-i ia locul, a profitat de nemulțumirile populației și a convins garda turcă să-l asasineze, după care s-a suit pe tron, sub numele de al-Mutassir.

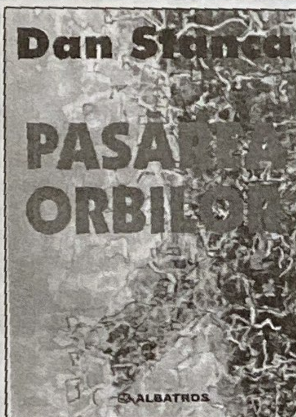
Cazul al-Mutassir ilustrează existența unei degradări morale, care a alterat esența califatului cu mult înainte ca forțe externe să-l desființeze. Sângele și vigoarea regală s-au diluat în orgii și desfrâu. Califii lipsiți de vlaga și virtuțile pe care le presupunea înalta demnitate deținută, pentru a scăpa de povara obligațiilor guvernării, își căutau refugiu în plăcerile epuizante ale haremului. Acumularea bogățiilor, comoditatea, puzderia de concubine și pederastia au contribuit la alterarea morală și biologică a clasei conducătoare, anihilându-i virtuțile războinice pe afirmarea cărora se clădise Imperiul. În această atmosferă de degradare a tuturor instituțiilor statului, puterea centrală se dovedea tot mai neputincioasă să-și mențină autoritatea asupra provinciilor și mozaicului de popoare din care era alcătuit Imperiul. Ura dintre rase și conflictele naționale au provocat numeroase răzmerițe. Arabii, perșii, sirienii, berberii, creștinii, evreii și turcii nu mai aveau în comun decât o singură trăsătură: ura și disprețul manifestat de fiecare față de toți ceilalți. Credința, care odinioară constituise liantul lumii islamice, s-a fărâmițat în numeroase secte, a căror proliferare a contribuit, din ce în ce mai accentuat, la procesul de dezagregare a Imperiului.

Slăbiciunea puterii centrale și incapacitatea armatei de a interveni pentru înăbușirea tendințelor separatiste și de autonomizare a provinciilor a avut drept consecință apariția unor guvernări provinciale cu caracter dinastic. În 801 Tunisul s-a declarat independent, în 818 Egiptul. Califul al-Mamun l-a recompensat pe Tahir, conducătorul oștirii sale, cu dreptul de a transmite descendenților săi guvernarea Corasanului. Tahirizii au guvernat cea mai mare parte a Persiei până în 872, când locul lor a fost luat de dinastia saffavizilor. Între anii 929-944, tribul șiit al hamdanizilor au cucerit Mesopotamia și o parte din Siria. Buwayhizii, urmașii lui Buwayh, o căpetenie din regiunea muntoasă de la Marea Caspică, au ocupat mai întâi Ispahanul și Șirazul, apoi Bagdadul (945), silindu-i pe califi să le asculte ordinele. Abdul al-Dwla, cel mai important dintre buwayhizi (949-983), a făcut din capitala sa, Șiraz, unul dintre cele mai frumoase orașe ale Islamului și, sub îndelungata sa guvernare, teritoriile de sub administrația sa au cunoscut o revenire la prosperitatea de odinioară. Samam, descendentul unui nobil zarathustrian, a întemeiat o dinastie care a guvernat Transoxania și Corasanul până în anul 999, când a fost răsturnată de turci, a căror prezență se face din ce în ce mai simțită în spațiul asiatic al Islamului. În anul 962, o ceată de aventurieri turci, sub conducerea lui Alptigin, un fost sclav, a pătruns în Turkestan și Afganistan, a cucerit orașul Ghazni și a pus bazele dinastiei ghaznevide. Subuktigin, mai întâi sclav al lui Alptigin, apoi ginere, și-a întins guvernarea asupra Peșavarului și Corasanului. Fiul său, Mahmud, domnește între anii 998-1030, și în timpul lungii sale domnii cucerește toată Persia, până la Oxos, după care pătrunde în India și ocupă Pundjabul, de unde jefuiește imense valori. Și așa cum se întâmplă cu mulți cuceritori, după ce își satisfac setea de bogății, trec la acte de mecenat, tot astfel și Mahmud a polarizat în jurul său un mare număr de oameni de știință, din rândul cărora merită menționat numele astronomului, matematicianului, geografului și istoricului al-Biruni (973-1050), precum și al poetului Firdusi (940-10207), autorul epopeii naționale persane *Cartea regilor*.

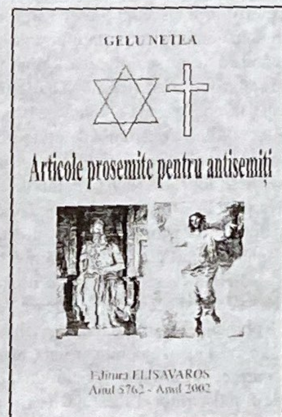
Dominației ghaznevizilor îi pune capăt o altă seminție de turci, turcii selgiucizi. După ce au ocupat cea mai mare parte a Persiei, conducătorul lor Tughril Beg a trimis o delegație la Bagdad, pentru a face act de supunere califului și a se converti la islamism. Califul al-Qaim, care la acea dată nu mai avea nici o autoritate asupra provinciilor, îndeplinind numai funcția de conducător religios al ortodoxiei musulmane, a primit cu bucurie oferta lui Tughril, în speranța că acesta îl va elibera de sub tutela buwayhizilor șiiți. Pentru a cimenta acest sprijin binevenit, al-Qaim s-a căsătorit cu nepoata lui Turghril, căruia i-a acordat titlul de "Rege al răsăritului și apusului" (1055). Prin acest act, califatul abbasid încetează practic să mai existe.

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

Dan Stanca, *Pasărea orbilor (Roman)*, Editura Albatros, București, 2001 [apărut, de fapt, la sfîrșitul lui ianuarie 2002], 240 pp.

"Poate că mijlocul veacului al XXI-lea ar fi fost anost și năclăit în anumite ticuri politicianiste dacă descoperirea scutului spațial nu ar fi făcut senzație și nu s-ar fi situat cu mult desupra oricărei recompense pe care ar fi putut-o primi inițiatorii ei.[...]

Inventatorii scutului spațial erau doi băieți de treabă, relativ tineri, în jur de 40 de ani, foarte decenți și modești, cu domiciliul stabil în Noua Anglie, într-o zonă puritană (deși puritanismul era o problemă cam depășită, de manual), cu familii numeroase și tabieturi precise, care nu păreau deloc tulburați de gloria ce bîzîia în jurul lor ca un bondar uriaș. Li se părea, dimpotrivă, normal să fie autorii unei asemenea invenții de răsunet să fie premiați, să vuiască *mass-media*, să fie socotiți adevărații întemeietori ai civilizației viitorului, fiindcă atît timp cît scutul funcționa, practic, nu mai putea să existe nici un pericol la adresa civilizației. Dacă invenția aceasta ar fi fost perfectată mai devreme, cîte războaie nu ar fi fost preîntîmpinate, cîte organizații teroriste nu ar fi fost lichidate, cîți anarhiști cu creierii încinși de planuri antisociale nu ar fi fost reprimați! Întotdeauna însă marile invenții vin cu o anumită întîrziere [...]

O dată pus pe orbită, scutul fusese ghidat să survoleze acele regiuni ale planetei despre care se știa că nu sînt chiar sigure, că mai apar din cînd în cînd conflicte, iar extremiștii, deși mult îmblânziți față de deceniile trecute, mai au totuși ieșiri nepermise. Cu atît mai mult cu cît aceste regiuni ale planetei se caracterizau și prin prezența unor intelectuali dificili, nu tocmai împăcați cu noua ordine a lumii, evident inofensivi, dar nimic, la urma urmei, nu e cu totul inofensiv atîta timp cît se agită în paharul unui creier tulbure. [...] În asemenea condiții, orice autor, orice gînditor, pînă și un poet insignifiant, se aflau în pericolul de a fi suprimați de razele ucigașe ale respectivului scut, din simplul motiv că, în momentul scrierii unui poem, autorul putuse fi ispitit de idei reacționare, subversive, ulterior corijate, dar, luînd în considerare excesiva sensibilitate a scutului și capacitatea lui de reacție extrem de rapidă, acesta nu întîrzia să acționeze, nemaiștеptînd formularea nici unei autocritici, și-l lichida rapid pe bietul și inocentul autor. «Dar e el chiar atît de inocent?» – se întrebau cei severi, vajnici apărători ai integrității noilor vremuri. «Să fim serioși, domnilor! Scriitorii nu au fost niciodată atît de inofensivi pe cît au vrut să pară și, în consecință, lichidarea lor prin acest dispozitiv ultraperfecționat de depistare a gîndurilor și intențiilor subversive este un lucru inspirat și necesar»" (cap. XXV, pp. 229-230).

Elena Dulgheru, *Tarkovski – filmul ca rugăciune. O poetică a sacrului în cinematograful lui Andrei Tarkovski*, prefață de prof. univ. dr. Manuela Cernat, Editura Arca Învierii, București, f. a. [lansarea a avut loc joi 28 februarie 2002]

"CĂLĂUZA este filmul în care casă este tot ceea ce este **în afara casei**. Domiciliul Călăuzei este la fel de sordid ca și lumea în care trăiește («Pentru mine, peste tot este o închisoare»): omenirea a urîțit lumea, încît a făcut-o de nelocuit. Asemeni lui Rubliov, nici el nu are unde să-și plece capul. Și atunci se retrage în spațiul periculos și nelocuibil, dar viu și plin de miracole al *Zonei* (în fond, viață înseamnă posibilitatea miracolului). «Ce bine este aici! Cîtă liniște! Nu este nimeni care să ne facă rău!». Zona, semn și urmă a trecerii unei civilizații extrapămîntești (sau divine?) în aparență neprietenoase, rămîne singurul loc respirabil de pe Pămînt, din simplul motiv că omul nu a îndrăznit să-și întindă mîna ca să o pîngărească: nu conștiința l-a oprit, ci frica. Agresivitatea Zonei nu este decît un răspuns, o apărare a naturii (sau o retragere a lui Dumnezeu?) din fața agresivității omului. În cheie parabolică, Zona este **spațiul epifaniei**, al descinderii harului divin. Iar drumul către «inima» Zonei, pe unde numai cel curat îi poate călăuzi pe alții fără să piară (să ne amintim de eșecul lui Dikobraz ["Porcul spinos"], personajul absent al filmului), este asemeni drumului către credință: plin de obstacole și de piedici de moarte, la tot pasul. [...]

Apropierea de Dumnezeu arde și înfricoșează pe toți cei necurățiți cu inima și cu faptele, însăși sfințenia devine de temut pentru ei. Însă [...] cel smerit cu inima este bineplăcut Domnului și Dumnezeu îi ascultă rugăciunea. Să observăm că smerenia și nejudecarea aproapelui sînt cele care-i conferă Călăuzei «acces privilegiat» în Zonă; tot smerenia îi deschide și înțelegerea fenomenelor petrecute în perimetrul interzis; este singurul care se poate orienta printre semnele iraționale ale Zonei, ceea ce înseamnă într-un fel că, prin umilință și iubire, a intrat în legătură empatică cu «duhul» acesteia. [...]

Relația Călăuzei cu Zona repetă reacția lui Petru față de epifania taborică. Asemeni Apostolului, un instinct îi șoptește că pericolul Zonei (al relației cu sacrul) nu-l primejduiește decît pe cel orgolios și cu gînduri necurate. Asemeni Apostolului, un instinct îi șoptește că *acolo* e **casa adevărată** (convins că nu li se va întîmpla nimic rău, el plănuiește să se mute acolo, împreună cu soția și cu Martîșca). Omul nu-și poate face **casă** trainică pe Pămînt decît acolo unde s-a pogorît binecuvîntarea lui Dumnezeu; **locuința** omului trebuie să fie și casa duhului său, trebuie să fie **taborică**" ("2.6.7. Locuința taborică: *Călăuza*", pp. 106-107, 109).

Gelu Netea, *Articole prosemite pentru antisemiți. Prietenilor mei evrei împrăștiați prin lume. Cît și dușmanilor acestora*, Editura Elisavaros, f. l. [București], 2002, 59 pp.

"Nu am putut să scriu niciodată la comandă sau pentru bani. Așadar, toate articolele publicate aici reprezintă exclusiv credința și voința mea.

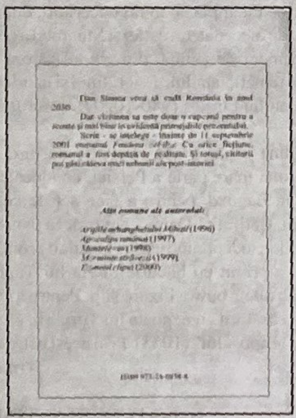
Le-am inserat cronologic, așa cum au apărut în ziarele și revistele pe care le-am indicat. Unele, publicate în *Dreptatea*, nu le-am mai reprodus. M-am lămurit cu dreptatea, democrația și creștinismul țărăniștilor în cei patru ani de guvernare nedreaptă, nețărănistă, nedemocrată și necreștină dintre 1996-2000. Majoritatea au văzut lumina tiparului în ziarul *Dimineața*. Altele, concomitent, și în revista *Puncte cardinale*. Adică, și la stînga, și la dreapta. Așa am crezut eu că îmi găsesc mijlocul.

Ultimele două le-am scris în revista *Curierul Informativ al Partidului Pentru Patrie*. De unde scandal, cenzură comunistă cu titlul de creștină, încălcîndu-se astfel libertatea presei prevăzută de Constituție, renunțarea mea fortuită de a mai colabora în calitate de redactor-șef la o revistă care nu mai corespundea cîtuși de puțin țelurilor mele de înțelegere și împăcare între lumea evreiască și lumea creștină, așa cum ne învață nimeni altul decît Iisus Hristos.

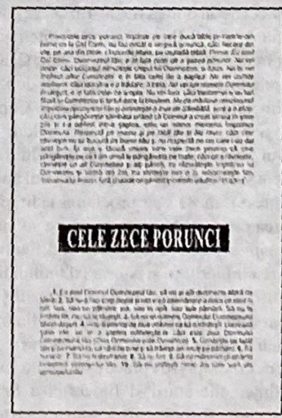
Dacă Don Quijote s-a luptat cu morile de vînt, eu m-am văzut pus în situația de a mă lupta cu un grupuscul rătăcit dincolo de bariera realității, care se autointitulează emfatic «partid» și «pentru patrie»! Care partid?! Care patrie?! Poate partidul celor fără partid din patria celor fără patrie Am încercat să le explic aceste lucruri. A fost imposibil. Am vorbit cu pereții. Am traversat, pentru scurt timp, cea mai lamentabilă dintre experiențele mele. Mi-am luat catrafusele și dus am fost. Să vorbească ei singuri despre «jidani», că tot nu-i aude nimeni...

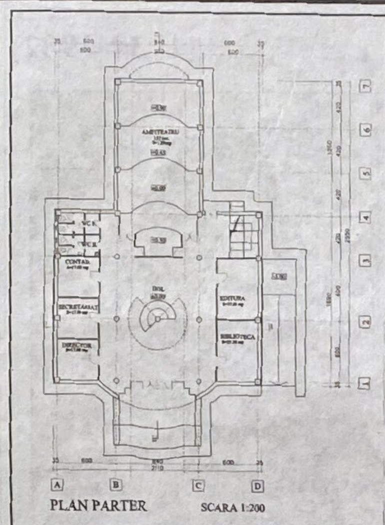
Mulțumesc, în încheiere, scriitorului nonagenar V. Blănaru-Flamură, unul dintre ultimii supraviețuitori apropiați ai lui Corneliu Zelea Codreanu, care în mica sa cameră de lucru își ține pe perete fotografia mare a Căpitanului, pe care stă scris de mîna și cu crezul lui: *Nu voi fi niciodată, în viața mea, antisemit...*" (din "Postfața" autorului, p. 59).

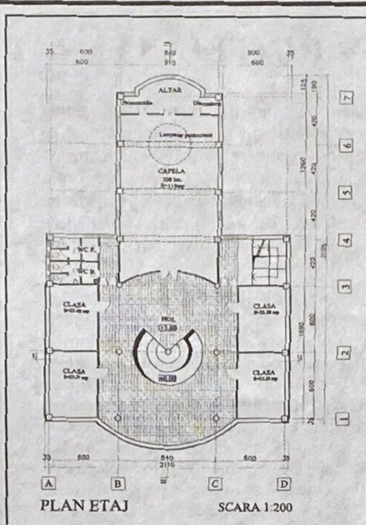
Postfața aceasta, ca și întreaga broșură, li se va părea desigur stranie atît evreilor cît și antisemiților, atît celor de stînga cît și celor de dreapta... Autorul nu este la prima "experiență lamentabilă" și probabil că nici la ultima, cu toate că a trecut de 60 de ani... Cel puțin două lucruri nu le-am prea înțeles: de ce incriminații de la PPP ar fi oameni "fără patrie" și "de mîna" cui sînt scrise cuvintele de pe "fotografia mare a Căpitanului" – de răposatul Zelea-Codreanu sau de nonagenarul Blănaru-Flamură?

ASOCIAȚIA MEDICALĂ CREȘTINĂ CHRISTIANA

Șos. Pantelimon, nr. 27, sector 2, București; E-mail: chr@mediasat.ro

INIȚIATIVA ÎNFIINȚĂRII: un grup de medici și preoți ortodocși din București.
ANUL ÎNFIINȚĂRII: 1990.
TEMEIUL STATUTAR: asociație creștin-ortodoxă de caritate; acordă asistență medicală, socială și spirituală; promovează conceptul de **medicină creștină**.

REALIZĂRI PÂNĂ ÎN PREZENT

- 27 de filiale în România, cu învățământ medical preuniversitar (peste 10.000 de absolvenți și 5.000 elevi în curs de școlarizare);
- sponsorizarea a o sută monahii și elevi săraci pentru efectuarea studiilor de medic și asistent medical;
- editură profilată pe teme medicale și teologice (40 titluri de carte editate);
- a inițiat și sprijinit substanțial înființarea a trei mănăstiri, dintre care două cu slujire medicală;
- a organizat 12 simpozioane și numeroase schimburi de experiență, în țară și străinătate, pe teme medicale și de filantropie.

IMPASUL ACTUAL AL ASOCIAȚIEI

În București, activitatea Asociației, în principal a școlii și a editurii, se desfășoară într-o clădire închiriată, provizorie, improprie, motiv pentru care există riscul ca Ministerul Educației și Cercetării să nu mai acorde școlii avizul de funcționare.

Pentru construirea unui sediu propriu, conform proiectului anexat, Asociația are nevoie de cca 140.000 dolari SUA.

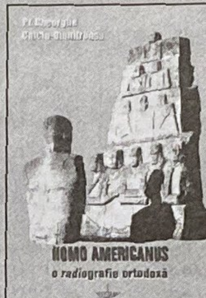
Vă rugăm să contribuiți, în limita posibilităților, la acest proiect.

Cu recunoștință,
Dr. Pavel Chirilă,
Președinte

Persoane de contact:
Dr. Pavel Chirilă, președinte al Asociației (tel: 092341719; tel: 4915133);
Prof. Elizeta Dincă, director al școlii (tel: 093286951; tel: 7711579; 2520517);
Biol. Nicoleta Macovei, manager al școlii (tel: 093044894; tel: 4932564; 2520517).

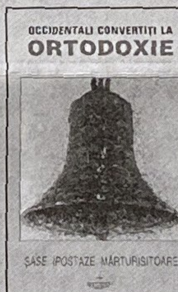
ULTIMELE APARITII LA EDITURA CHRISTIANA

Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, *Homo americanus. O radiografie ortodoxă*, ediție îngrijită și prefață de Răzvan Codrescu, Editura Christiana, București, 2002.

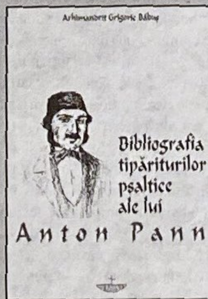
Din sumar: "*Homo americanus* sau «omul recent» al Părintelui Calciu" (prefață de Răzvan Codrescu), "Un *Founding Father* anti-Hristos" (despre Thomas Jefferson), "Demonizarea Americii", "Homosexualitatea în America", "Apocalipsa și anul 2000", "Apocalipsa și știința", "Știință și providență", "Cearta astrofizicienilor", "Masoneria și organizațiile internaționale", "Uluitoarea convertire" (mulți evrei trec la creștinism în Statele Unite), "Biserica în lumea contemporană", "Ziua judecății" (Federica Mathewes Green despre Părintele Calciu și evenimentele din 11 septembrie 2001).

****** *Occidentali convertiți la Ortodoxie. Șase ipostaze mărturisitoare*, ediție îngrijită de Răzvan Codrescu, cuvînt înainte de Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Editura Christiana, col. "Tainele credinței", București, 2002.**

Din sumar: "Tulburătoarea confesiune a unei actrițe americane convertite la Ortodoxie" (Mary Magdalene McCann), "Cum am devenit ortodox" (Maxime Egger), "Pelerin la izvoare" (Păr. Placide Déseille), "Ortodoxia este respirația sufletului meu" (evreul creștinat Ioan E. Weiss), "Ortodoxia în Arizona" (o relatare anonimă), "Cazul Seraphim Rose" (de Părintele Damaschin Monahul, text tradus și prelucrat de Părintele Calciu, inclus și-n numărul de față, p. 16), "Cazul Kallistos Ware" (de Maxime Egger).

Arhimandrit Grigorie Băbuș, *Bibliografia tipăriturilor psaltice ale lui Anton Pann*, ediție îngrijită și prefață de Alexandru Dimcea, Editura Christiana, București, 2002.

Din sumar: "Viața lui Anton Pann", descrierea broșurilor și volumelor de interes religios ale lui Anton Pann, cu toate edițiile de epocă păstrate pînă azi, reproduceri selective de texte versificate, numeroase facsimile cu texte și notație muzicală (muzică psaltică), indicații bibliografice. De remarcat că Editura Christiana pregătește alte două volume semnate de Părintele Arhimandrit Grigorie Băbuș (unul de studii teologice și unul de predici), ce vor apărea în cursul acestei primăveri.

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef), Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR, Florea TIBERIAN
Adresa Redacției: 2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company

20 DE ANI DE LA MOARTEA PĂRINTELUI SERAPHIM ROSE (1934-1982)

"În urma contactului direct cu Ortodoxia și cu creștinii dreptcredincioși, în conștiința mea s-a lămurit ideea că Adevărul, pe care-l căutasem cu atât de îndelungată fervoare, era mai mult decât un concept abstract, de ordin mental; îl simțeam tot mai mult ca pe ceva *personal* – ba chiar ca pe o *Persoană* – ce se adresa direct inimii mele, provocându-mă la iubire. Așa L-am întâlnit pe Hristos".

La 13 august 1934, la San Diego, în California, într-o familie tipică de americani protestanți, vedea lumina zilei Eugene Dennis Rose, viitorul Părinte Seraphim. Copilul a vădit de timpuriu anumite înclinații spre matematică și științe în general; micul "geniu", cum îl decretaseră cei apropiați, nu va face însă carieră științifică, ci se va simți chemat, încă de pe băncile colegiului (Pomona, California), spre o cunoaștere mai înaltă, opusă materialismului și pozitivismului din jurul său. Nici mediul religios în care fusese crescut, cu moralismul lui formal și cu individualismul lui desacralizat, nu-i poate satisface setea spirituală. Studiază o vreme filosofia occidentală, dar descoperă în ea o nouă cale înfundată. Mult mai esențială se dovedește întâlnirea cu vechea înțelepciune a Orientului. Învață atât chineza veche, cât și chineza modernă; licențiat în limbi orientale, își continuă pregătirea la Academia de Studii Asiatice din San Francisco. În acest mediu academic îl cunoaște pe filosoful taoist Gi-ming Shien, cu care face muncă de cercetare și traducere pe vechi texte chinezești (*Tao Te King*). Obține titlul de master la Berkeley-California și pare destinat unei strălucite cariere de orientalist. Între timp, o influență puternică exercită asupra sa și opera lui René Guénon, de la care reține mai ales, dincolo de ideea unității polimorfice a Tradiției, valoarea aderării la forma ortodoxă a unei religii, oricare ar fi acea religie. Astfel ajunge să-și pună problema ortodoxiei creștine (pe care, în mod destul de curios, Guénon însuși mai degrabă o ignorase) și trăiește revelația unică a miracolului răsăritean. Să-i ascultăm însă propria mărturisire:

"De ani întregi, pe cale livrescă, eram încântat să mă consider «deasupra tradițiilor» și, în același timp, oarecum credincios fiecăreia dintre ele...

Pășind prima oară într-o biserică ortodoxă (una rusească, de la San Francisco), nu-mi pusesem în gând decât să iau pulsul unei *alte* «tradiții», amintindu-mi că Guénon (sau unul dintre discipolii acestuia) indicase Ortodoxia ca pe forma cea mai autentică a religiei creștine.

Mi s-a întâmplat însă acolo ceva ce nu mai trăisem niciodată, deși văzusem multe temple orientale, mai ales buddhiste: inima mi-a spus dintr-o dată că eram «acasă», că zbuciumul căutărilor mele luase sfârșit!

Îmi scăpau în mare parte semnificațiile ritualului, iar slujba – într-o limbă ce-mi era complet străină – mi se păru nu doar obscură, ci de-a dreptul ciudată. Cu toate acestea, am început să iau parte la slujbele ortodoxe din ce în ce mai des, străduindu-mă să învăț, încetul cu încetul, câte ceva din limbă și obiceiuri. Trăiam fascinația Ortodoxiei creștine, dar încă eram tributar principiilor mele guénoniste, ce susțineau autenticitatea tuturor tradițiilor spirituale.

Totuși, în urma contactului direct cu Ortodoxia și cu creștinii dreptcredincioși, în conștiința mea s-a lămurit ideea că Adevărul, pe care-l căutasem cu atât de îndelungată fervoare, era mai mult decât un concept abstract, de ordin mental; îl simțeam tot mai mult ca pe ceva *personal* – ba chiar ca pe o *Persoană* – ce se adresa direct inimii mele, provocându-mă la iubire. Așa L-am întâlnit pe Hristos".

Eugene Dennis Rose a fost primit în Biserica Ortodoxă în luna februarie a anului 1962, cînd încă nu împlinise 28 de ani. Va mărturisi mai târziu că, la prima împărtășanie, Sfintele Taine i-au lăsat în gură o dulceață dumnezeiască, pe care a simțit-o vreme de o săptămână.

La San Francisco se ostenea pe atunci, întru mare strălucire duhovnicească, Arhiepiscopul Ioan Maximovici, unul dintre cei mai sfinți oameni ai secolului XX, ascet "nebun întru Hristos" și ierarh făcător de minuni, mare ocrotitor al orfanilor și al necăjiților, căruia i se dusese vestea în lumea întreagă. Tânărul convertit are șansa de a-l avea drept călăuză în "buna mireasmă" a Ortodoxiei pe acest om îngeresc, care s-a mutat la cele veșnice în 1966.

Ajuns la cunoștința Adevărului, Eugene Dennis Rose și-a pus întreaga viața în slujba propovăduirii lui, într-o lume păscută de dezduhovnicire și haos, pe care a certat-o și a pilduit-o ca un adevărat prooroc. Legând prietenie cu un tânăr rus, Gleb Podmoșenski, întemeiară împreună o frăție misionară pusă sub oblăduirea celui dintâi sfânt ortodox al lumii americane, Herman din Alaska. Deschiseră librărie la San Francisco și scoaseră – cu mijloace puține și cu osteneală multă – revista *The Orthodox Word* ("Cuvântul Ortodox"). Trei ani după moartea Arhiepiscopului Ioan, cei doi se retraseră într-un loc pustiu și izolat din zona muntoasă a Californiei, Noble Ridge, unde trăiră în aspră sihăstrie, refăcând experiența anahoreților de odinioară. După un an fură tunși în monahism: Eugene sub numele Sfântului Serafim din Sarov, iar Gleb sub cel al Sfântului Herman din Alaska.

Monahul Seraphim își construi de unul singur o chilie în inima pădurii, cufundându-se în rugăciune și în studiul Sfinților Părinți. Ajunsese un desăvârșit practician al rugăciunii inimii și sunt mărturii că în mai multe rânduri intrase în legătură cu lumea de dincolo (și îndeosebi cu părintele său duhovnicesc, răposatul Ioan, cel numărat cu sfinții). Deși, asemenea Sfântului Serafim din Sarov, se simțea adânc legat de frumusețile Firii și de toate viețățile lui Dumnezeu, bucurându-se de fiecare zi petrecută în sihăstria de la Noble Ridge, pe care o primea ca pe o binecuvântare, a avut mereu sentimentul că nu-i decît un simplu pelerin prin lumea aceasta, pregătindu-se în tot ceasul pentru viața de apoi.

De acolo, din munte, Seraphim Rose făcu să se reverse în lume un adevărat torent de publicații (cei doi duseseră cu ei, încă de la începuturile pustniciei lor, mașinile tipografice): a scris, a tălmăcit, a cules, a multiplicat, a tipărit și a răspândit prin cei binevoitori reviste și mai ales cărți a căror însemnătate și actualitate apar tot mai pregnante în conștiința posterității: o operă teologică și mistică de o înaltă ținută intelectuală, dar și de o mare forță mărturisitoare, deschizând zările de lumină ale Tradiției creștine și ortodoxe rătăcitei și sfâșiatei modernități, fără a-i ignora problematica și provocările. În vorbirea și în scrisul lui Seraphim Rose se întâlneau religia și cultura, spiritul și știința, într-o mare sinteză apologetică, de limpezimi și avânturi hrisostomice. Neîngăduindu-și nici o clipă de răgaz, îl mistuia dorința de a pune Adevărul, de la rădăcinile și în toată plenitudinea lui, la îndemâna omului contemporan – "până mai este vreme". Înfiorat de presimțiri apocaliptice, obișnuia să spună: "E mult mai târziu decât îți închipui! Grăbește-te, așadar, să săvârșești lucrarea Domnului!".

A fost hirotonit preot în anul 1977. Deși iubea pustnicia și avea o fire mai degrabă retrasă, înclinată spre meditație și reculegere rugătoare, și-a petrecut ultimii cinci ani ai vieții într-o susținută și chiar istovitoare activitate pastorală, după pilda mereu vie a fericitului părinte Ioan Maximovici. Le era nespus de drag tuturor fiilor săi duhovnicești, datorită înțelepciunii sale pline de smerenie și marii sale puteri de înțelegere a suferinței omenești. Mulți au fost de-a dreptul uimiți să vadă că un om atât de furibund și de necruțător atunci când era vorba să scrie despre pricinile pierzaniei omului de azi, putea fi în același timp atât de cald și de apropiat ori de câte ori se întâmpla să aibă de-a face cu bietele victime ale acestei lumi, oricât de decăzute ar fi fost ele.

O boală pe cât de neașteptată, pe atât de fulgerătoatre puse capăt vieții Părintelui Seraphim, în ziua de 2 septembrie 1982. Nu împlinise decât 48 de ani și arăta să fie un om în deplinătatea puterilor sale. Întins în sicriu, sub bolțile bisericii modeste a mănăstirii [St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina/California], fața lui iradia un fel de liniște nepământească, mărturisind despre pacea pe care-o aflase la bunul Dumnezeu. Atâta strălucire era pe chipul acela – ca de aur curat – încât fiii săi duhovnicești abia de putură fi desprinși de lângă sicriu. Taina morții și a vieții de dincolo, la care care meditase adânc și despre care scrisese de-a lungul vieții lui pământești, nu mai avea de-acum, pentru el, nici un ascunziș. Puțin după ce a fost pus în mormânt, fiii lui duhovnicești prinseră să dea mărturie despre multe lucruri minunate săvîrșite cu ajutorul părintelui lor, chiar din lumea de dincolo.

În cei peste zece ani de la moartea sa [în septembrie 2002, se împlinesc chiar douăzeci], scrierile Părintelui Seraphim Rose au cunoscut o mare răspândire și au avut un viu ecou în toată lumea creștină. Traduse destul de repede în mai multe limbi, ele au preschimbat nenumărate vieți și destine, aducându-le pe făgașul adevărului dumnezeiesc. În Uniunea Sovietică, chiar și pe vremea când comunismul agonic mai interzicea încă difuzarea literaturii religioase, unele dintre scrierile sale de referință – precum *Ortodoxia și religia viitorului*[1], sau *Sufletul după moarte*[2], sau *Descoperirea lui Dumnezeu în inima omului*[3] – circulau pe ascuns, în cópii dactilografiate, ajungând sub ochii a sute de mii (și poate chiar a milioane) de oameni.

O dată cu încetarea prigoanei antireligioase [1988-89], atât în Rusia, cât și în alte țări din fostul lagăr comunist, cărțile, broșurile și articolele sale au fost publicate în tiraje de masă, iar astăzi, la Moscova cel puțin, se vând până și-n stațiile de metrou. Creștinii ortodocși americani, când se întâmplă să meargă în centre ortodoxe din Rusia sau Ucraina, sunt de obicei întrebați, înainte de orice altceva: "Îl cunoașteți pe Părintele Seraphim Rose?". Prin opera sa, el este o prezență mereu vie, din California până-n Caucaz.

Este adevărată lucrare dumnezeiască faptul că rușii zilelor noastre văd în acest american din sudul Californiei pe unul dintre restauratorii de seamă ai principiilor tradiționale în patria lor răvășită de materialismul și ateismul celor 70 de ani de regim comunist. Părintele Seraphim Rose aducându-le, prin duhul scrierilor sale, o rază de speranță într-un viitor încă atât de tulbure. Și ar fi poate vremea ca și pentru frații săi americani – care sunt amenințați de incertitudini și primejdii încă și mai mari – mesajul lui să se facă mai mult auzit și să-i trezească sufletește la veșnicul Adevăr pe care el l-a trăit plenar, mărturisindu-l până la moarte – și chiar dincolo de ea.

Fie ca sămânța învățăturii sale să dea rod înmiit, iar rugăciunile sale să unească într-un duh Orientul și Occidentul celui de-al treilea mileniu creștin.

(Evocare de Părintele Damaschin Monahul, tradusă și prelucrată de Pr. Gh. Calciu; textul este inclus în volumul – aflat sub tipar – *Occidentali convertiți la Ortodoxie. Șase ipostaze mărturisitoare*, ediție îngrijită de Răzvan Codrescu, cu un cuvânt înainte de Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Editura Christiana, col. "Tainele credinței", București, 2002)

---

1. *Orthodoxy and the Religion of the Future* (1979), traducere românească: Ieromonah Serafim Rose, *Ortodoxia și religia viitorului*, traducere din limba engleză de Mihaela Grosu, FEP – Tipografia Centrală, Cartea Moldovei, Chișinău, 1995. *[Nota Red.]*
2. *The Soul after Death* (1980), traducere românească: Seraphim Rose, *Sufletul după moarte. Experiențele "post mortem" contemporane, în lumina învățăturii ortodoxe cu privire la viața de apoi*, traducere din limba engleză de Constantin Jinga, Editura Anastasia, București, 1996. Altă ediție românească (sub orice critică) apăruse în 1994 la Editura Episcopiei Romanului și Hușilor (traducere de prof. Grația Lungu, ediție îngrijită de protos. Teodosie Paraschiv). *[Nota Red.]*
3. *God's Revelation to the Human Heart* (1987), traducere românească: Serafim Rose, *Descoperirea lui Dumnezeu în inima omului*, traducere editorială, Asociația Filantropică Medicală "Christiana", București, 1996. *Cf.* și Seraphim Rose, *Nihilismul sau Rădăcinile revoluției moderne. Revelația lui Dumnezeu în inima omului*, traducere de Irina Dogaru, Editura Anastasia, col. "Impasuri și semne", București, 1997. *[Nota Red.]*